

BU KARAR DANISTAY 13.DAIRESI'NCE IPTAL EDILMISTIR. REKABET KURULU'NUN AYNI KONUYA ILISKIN 02.08.2007 TARİH VE 07-63/777-283 NOLU KARARINA İNTERNET SAYFAMIZDAKI KARAR ARAMA BÖLÜMÜNDEN ERİŞEBİLİRSİNİZ.

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D2/1/B.E.-99/3 (Soruşturma)

Karar Sayısı : 00-49/529-291

Karar Tarihi : 14.12.2000

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU.

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER.

B. SORUŞTURMA HEYETİ

Soruşturma Heyeti Başkanı : Rekabet Kurulu Üyesi Mehmet Zeki UZUN

Raportörler : Barış EKDİ, Hakan Suat ÖLMEZ, Hakan BİLİR

C. ŞİKAYET EDEN:

Ulusal Basın Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayii A.Ş.

Basın Ekspres Yolu, Star Sok., No:2, İkitelli- İSTANBUL

Vekili: Av. Süheyla ŞEN

Atatürk Bulvarı, 231-10, Kavaklıdere - ANKARA

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILANLAR:

1. Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.

Cemal Ulusoy Cad., Asena Sok., No:12, Yenibosna- İSTANBUL

2. BİRİYAY Birleşik Yayın Dağıtım A.Ş.

Evren Mah., Gülbahar Cad., No:96, B1 Blok, Asma Kat, Güneşli -İSTANBUL

3. YAYSAT Yayın Satış, Pazarlama ve Dağıtım A.Ş.

Hürriyet Medya Towers, Güneşli- İSTANBUL

Tarafların Temsilcisi:

Prof. Dr. Arif ESİN

Akaretler, Sıraevleri, Spor Cad., No:67, 80680 Beşiktaş/İSTANBUL

E. DOSYA KONUSU

Gazete ve dergi dağıtım pazarında Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.¹, BİRİYAY Birleşik Yayın Dağıtım A.Ş.² ve YAYSAT Yayın Satış Pazarlama ve Dağıtım A.Ş.³'nin;

- Star Gazetesi'nin, son satış noktalarındaki satışını önlemek suretiyle, bu gazetenin faaliyetlerini zorlaştırmaları,

¹ Kararın bundan sonraki bölümlerinde kısaca "BBD" olarak anılacaktır.

² Kararın bundan sonraki bölümlerinde kısaca "BİRİYAY" olarak anılacaktır

³ Kararın bundan sonraki bölümlerinde kısaca "YAYSAT" olarak anılacaktır.

- diğ er taraftan Star Gazetesi'nin dağıtımını üstlenen ve son satış noktalarına ulaştıran MEDYA Pazarlama Org. Hiz. İth. Tic. A.Ş.⁴'nin aynı pazara girişini engellemelerinin

4054 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesi çerçevesinde değerlendirilmesidir.

F. İDDİALARIN ÖZETİ

Ulusal Basın Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayii A.Ş., Rekabet Kurumu kayıtlarına 13.10.1999 tarih ve 3337 sayı ile intikal eden şikayet dilekçesinde;

- Star gazetesini yayınlayan Ulusal Basın Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayi A.Ş.'nin, Star gazetesini kendi dağıtım şirketi vasıtasıyla gazete bayilerine ulaştırmakta olduğunu, ancak BBD ve YAYSAT'ın, bayiler üzerindeki hakimiyetlerini kullanarak, Star gazetesinin satışını engellemek amacıyla bayilerine baskı yaptıkları ve bayilerin bu nedenle Star gazetesini satmaktan kaçındıkları,

- Her gazete grubu için ayrı bir bayilik ağının oluşturulmasının ekonomik olarak büyük bir israfa yol açmakta olduğu, bunun yanısıra, gazetelerin nitelikleri gereği rakipleri ile aynı bayide satılmalarının gerektiği, diğ er gazetelerle aynı bayide satılmayan bir gazetenin yayın hayatına devam edebilme şansının bulunmadığı, dolayısıyla, Hürriyet ve Sabah gruplarının, sahip oldukları dağıtım sistemi ve bayilik ağları sayesinde, rekabetçi bir piyasada olmaması gereken suni giriş engelleri yarattıkları, piyasaya yeni girecek şirketlerin bu dağıtım ve bayi ağından faydalanmalarının zorunlu olduğu belirtilmektedir.

Bu çerçevede;

- Star gazetesinin, tüm bayilerde satışının sağlanması amacıyla, Sabah ve Hürriyet gruplarının bayilerine yönelik olarak, Star gazetesinin satışını engelleyici davranışlardan vazgeçmeleri ve bayilerin Star gazetesini satmaları yönünde, 4054 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi uyarınca bir tedbir kararı alınması,

- Sabah ve Hürriyet gruplarının, Star gazetesinin pazar dışına çıkarılması konusunda anlaşarak bayilere baskı yapmaları nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettiklerinden dolayı, aynı kanunun 16'ncı maddesi uyarınca ceza verilmesi,

- Gazete dağıtım pazarında, birlikte hakim durumda olan Hürriyet ve Sabah gruplarının, bilinçli olarak bayilerine uyguladıkları satış yasağının 4054 Sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca, hakim durumun kötüye kullanılması olduğu ve bu davranışlarının yasaklanarak, aynı Kanun'un 16'ncı maddesine göre cezalandırılması,

talep edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ

---

⁴ Kararın bundan sonraki bölümlerinde kısaca "MEDYA" olarak anılacaktır.

Ulusal Basın Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayii A.Ş.'nin 13.10.1999 tarihli şikayet dilekçeleri, Rekabet Kurulu'nun 16.11.1999 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 99-52/566-357 sayılı karar ile 4054 sayılı Kanun'un 40/1'inci maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Öte yandan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, İstanbul Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'ne göndermiş olduğu 6.12.1999 tarihli yazıda, Belediyenin açmış olduğu ihale sonucu, BİRYAY'a kiralanan gazete satış büfelerinde, Star gazetesinin satılması hususunda sorunlar yaşandığı belirtilerek, anılan kira sözleşmesinin, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilmesi, talep edilmiş; ilgili müdürlük tarafından Rekabet Kurumu'na havale edilen yazı, 28.12.1999 tarih ve 5150 sayı ile kayıtlara intikal etmiştir.

Önaraştırma sonucunda, Kurum Raportörlerince düzenlenen, 7.1.2000 tarih ve D2/2/BE-00/1 sayılı Önaraştırma Raporu, Kurul'un 3.2.2000 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 00-5/43-21 sayılı karar ile 4054 sayılı Kanun'un 41'inci ve 43/1'inci maddeleri uyarınca;

- Birleşik Basın Dağıtım Anonim Şirketi,
- BİRYAY Birleşik Yayın Dağıtım Anonim Şirketi,
- YAYSAT Yayın Satış, Pazarlama ve Dağıtım Anonim Şirketi

haklarında;

- a) 4054 sayılı Kanun'un 41'inci maddesi uyarınca soruşturma açılmasına,
  - b) Soruşturmanın hakim durum olup olmadığı ve kötüye kullanılıp kullanılmadığı yönünde, 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi çerçevesinde yürütülmesine,
  - c) Bu aşamada bir tedbir kararına gerek olmadığına,
- karar verilmiştir.

Bu karar üzerine, 16.2.2000 tarihinde, Kanun'un 43/2'nci maddesi uyarınca haklarında soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunulan ve 21.2.2000 tarihinde söz konusu karara ilişkin tebligatı alan ve 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarını göndermeleri istenilen Tarafların, ilk yazılı savunmaları, 10.3.2000 tarih ve 886 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

Soruşturma süreci sırasında İzmir Bakkallar ve Bayiler Odası'nın 5.5.2000 tarih ve 1637 sayı ile Kurumumuz kayıtlarına intikal eden yazısında; odalarına bağlı bayilerin Star gazetesi satmak istemelerine rağmen YAYSAT ve BBD'nin bunu engellediklerine ilişkin başvuruların, Kendilerine iletildiği belirtilerek bu durumun, Rekabet Kanunu açısından değerlendirmeye alınmasını talep ettikleri yazısı, konularının aynı olması sebebiyle soruşturma içerisinde değerlendirmeye alınmıştır.

Soruşturma Heyeti'nce tamamlanan 16.6.2000 tarih ve SR/00-7 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1'inci maddesi uyarınca, tüm Kurul üyeleri ile ilgili taraflara 22.6.2000 tarihinde tebliğ olunmuş, yine aynı Kanun'un 45 maddesinin ikinci fıkrası gereğince Soruşturma Raporu'nu, 26.6.2000 tarihinde tebellüğ etmiş olan taraflardan 30 gün içinde, ikinci yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.

Soruşturma Raporu'nun tebliğini takiben, 18.7.2000 tarih ve 3127 sayılı yazı ile, Kanun'un 45'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca savunma sürelerinin 30 gün uzatılmasını talep eden ve Rekabet Kurulu'nun 20.7.2000 tarih ve 00-27/297-166 sayılı kararı ile 30 gün ek savunma süresi tanınan Tarafların; ikinci savunma yazıları, 22.8.2000 tarih ve 1513 sayılı yazı ile süresi içerisinde, Kurumumuz kayıtlarına intikal etmiştir.

Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı, 1.9.2000 tarihli ek yazılı görüş, Rekabet Kanunu'nun 45/2'nci maddesi uyarınca, 5.9.2000 tarih ve 2181 sayılı ile tüm Kurul üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ edilmiş, Taraflar, 6.9.2000 tarihinde ek yazılı görüşü, tebellüğ etmişlerdir.

Ek yazılı görüşün tebliğini takiben, hakkında soruşturma yürütülen Taraflar, 11.9.2000 tarih ve 3796 sayılı başvuru ile, ek yazılı görüşe karşı yapacakları savunma sürelerinin, Kanun'un 45/2'nci maddesi uyarınca 30 gün uzatılmasını talep etmişler, ilgili Tarafların talepleri, Rekabet Kurulu'nun 19.9.2000 tarih ve 00-35/391-218 sayılı toplantısında görüşülerek, 30 gün ek süre tanınmış, Tarafların yazılı savunmaları, 27.10. 2000 tarih ve 4483 sayılı Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal etmiştir.

Rekabet Kurulu'nun, 3.11.2000 tarih ve 00-43/463-253 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak, 6.12.2000 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46'ncı maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca ilgililere gönderilmiş, 6.12.2000 tarihinde yapılan sözlü savunma toplantısında, Taraflar, son savunmalarını yapmışlardır.

Rekabet Kurulu, 14.12.2000 tarihinde nihai kararını vermiş ve bu karar 20.12.2000 tarihinde, hazır bulununlara teahhüt edilmiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ

Raportörler, Rekabet Kurulu'nun aldığı soruşturma kararı çerçevesinde, yapılan incelemeler ve Teşebbüslerin savunmaları ışığında;

I. "Gazete ve dergi dağıtım" piyasasında birlikte hakim durumda bulunan, BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın;

- Kendi bayilerine mal tedarikini, piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin ürünlerini satmama şartına bağlamak,
- Piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin dağıttığı ürünleri, bayilerine sokmayarak, yani ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olmak ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmayı amaçlayan eylemlerde bulunmak,
- Gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak, başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan, eylemlerde bulunmak,
- Tüketici tercihleri üzerinde, kısıtlamalara yol açabilecek eylemlerde bulunmak suretiyle,

Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal ettikleri, BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın Kanun'un 16'ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince cezalandırılmaları gerektiği,

II. Gazete ve dergi satışı faaliyetini de içerecek şekilde, Belediyelerce ihdas edilen ve belediyelerce veya belediyelerin yetki verdiği kişilerce, üçüncü şahıslara kiralanmış satış büfelerinin, ilgili pazara giriş açısından önemi dikkate alındığında;

Söz konusu yerlerde, kiracının, "**hangi dağıtım şirketinden gelirse gelsin, mevzuata ve yasalara uygun, irsaliyeli her türlü mevkuteyi, makul bir ücret veya**

komisyon oranı karşılığında satmasını temin edecek” düzenlemelerin yapılması, aksi bir durumda haklarında hukuki işlem başlatılacağına ilişkin ilgili Kurul Kararının, yetkili mercilere bildirilmesinin uygun olacağı,

III. 1997/3 ve 1997/4 sayılı Grup Muafiyeti Tebliğleri'nin, “diğer sağlayıcıların dağıtımın farklı aşamalarına girişlerinin önemli ölçüde zorlaştırılması” durumunda, Tebliğ'in sağladığı muafiyetin, Kurul tarafından geri alınabileceğine ilişkin, “Muafiyetin Geri Alınması” başlıklı 6'ncı maddesi uyarınca,

İlgili pazarın yapısı gereği, ilgili pazarda faaliyet gösteren herhangi bir dağıtım şirketinin, son satış noktaları ile yapacağı anlaşmaların, “rakip malları satmama veya dağıtmama” gibi münhasırlık sağlayan bir hüküm içermesi durumunda, 1997/3 ve 1997/4 sayılı Tebliğler ile sağlanan muafiyetten yararlanamayacaklarının, Kurul Kararı ile ilânının, ilgili pazarda rekabetin tesisi için zorunlu olduğu, düşüncesinde olduklarını bildirmişlerdir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I. 1. İLGİLİ PAZAR

a) İlgili Ürün Pazarı:

Şikayetin konusu ve şikayete konu olan BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın başlıca faaliyet alanlarının “gazete ve dergi dağıtımı” olduğu gözönüne alınarak, ilgili ürün pazarı **“gazete ve dergi dağıtımı pazarı”** olarak belirlenmiştir.

Yayınevleri; yayınlarını dağıtım şirketlerinin merkezine ve/veya bölge müdürlüklerine teslim ederler. Genellikle birkaç ili, kapsayan bir alandan sorumlu olan bölge müdürlükleri ise, yayınların başbayilere ulaştırılmasını sağlarlar. Başbayiler tarafından son satış noktalarına, ulaştırılan yayınlar, burada teşhir edilerek okuyucuya sunulur. Dolayısıyla, gazete ve dergi dağıtımı, yayınevi tarafından, dağıtım şirketine teslim edilen mevkenin, son satış noktalarında, okuyucuya ulaştırılmasına kadar olan hizmeti kapsar.

Sonuç olarak, gazete ve dergi dağıtımı pazarı, dağıtım şirketlerini, ana bayilik ve tali bayilik teşkilatını (son satış noktalarını) kapsayan bir bütündür.

b) İlgili Coğrafi Pazar:

BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın gazete ve dergi dağıtımını yurt çapında gerçekleştirdikleri, dikkate alınarak coğrafi pazar **“Türkiye”** olarak kabul edilmiştir.

I. 2. HAKLARINDA SORUŞTURMA YAPILAN TEŞEBBÜSLER

a) Birleşik Basın Dağıtım A.Ş (BBD)

Kuruluşu Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nin, 21.10.1991 tarih ve 2885 sayılı nüshasında ilan edilen, Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.'nin, merkezi İstanbul'dadır. Soruşturmanın yapıldığı dönem itibarıyla, BBD hisselerinin %40'ı Medya Holding A.Ş.'ne, %27,6'sı Sabah Yayıncılık A.Ş.'ne, %20'si Sabah Elektronik Yayıncılık ve

İletişim A.Ş.'ne, %10'u Gençlik Yayıncılık A.Ş.'ne, %2'si Feza Gazetecilik A.Ş.'ne ve geri kalanı da muhtelif gerçek ve tüzel kişilere aittir.

BBD, 4 bölge müdürlüğü, yaklaşık 680 ana bayilik, yaklaşık 18.000 tali bayilik ve 457 sözleşmeli araçtan oluşan bir dağıtım teşkilatına, bunun yanı sıra, 450'den fazla çalışana sahiptir. Gazete ve dergi dağıtım piyasasının ikinci büyük şirketi olan BBD'nin 1996, 1997 ve 1998 yıllarında, gazete dağıtımındaki pazar payı, sırasıyla %45, %40 ve %35; dergi dağıtımında ise, %30, %33 ve %33'tür.

b) YAYSAT Yayın Satış Pazarlama ve Dağıtım A.Ş. (YAYSAT)

Kuruluşu, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nin 21.9.1992 tarih ve 3118 sayılı nüshasında ilan edilen, YAYSAT'ın hisselerinin, soruşturmanın yürütüldüğü dönem itibarıyla %55'i Doğan Grubu şirketlerine, %45'i ise İhlas Grubu şirketlerine aittir.

Merkezi İstanbul'da olan YAYSAT'ın, 6 bölge müdürlüğü, 685 başbayisi, 20.034 son satıcısı (tali bayisi), 418 anlaşmalı nakliye aracı, 640 personeli mevcuttur. Gazete ve dergi dağıtım piyasasında, lider konumunda olan YAYSAT'ın, 1996, 1997 ve 1998 yıllarında gazete dağıtımındaki pazar payı, sırasıyla %55, %60 ve %65; dergi dağıtımında ise %70, %67 ve %67'dir.

c) BİRİYAY Birleşik Yayın Dağıtım A.Ş. (BİRİYAY)

Kuruluşu, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nin, 28.5.1996 tarih ve 4046 sayılı nüshasında ilan edilen, BİRİYAY'ın merkezi İstanbul'dadır. Soruşturmanın yapıldığı dönem itibarıyla, BİRİYAY hisselerinin, %49'u BBD'ye, %49'u YAYSAT'a aittir. Şirketin %2'lik hissesi ise, Aydın Doğan, Dinç Bilgin ve anılan şahısların sahip oldukları teşebbüsler arasında, eşit olarak paylaştırılmıştır.

BİRİYAY'ın, bölge müdürlükleri ve bayilik teşkilatı mevcut değildir. Dağıtım yapabilecek araç ve teşkilata sahip olmadığından, diğer iki dağıtım şirketi gibi fiziki olarak dağıtım yapamayan şirket, müşteri yayınevlerinin yayınlarını YAYSAT ve BBD aracılığı ile dağıtmaktadır.

I. 3. ELDE EDİLEN BULGULAR

I. 4. KANUN'UN 6'NCI MADDESİ KAPSAMINDAKİ İHLALLER

I. 5. Hakim Durum Değerlendirmesi

YAYSAT, BBD ve BİRİYAY'ın, soruşturmaya konu olan fiilleri işledikleri dönemde, hakim durumda olduklarına delil teşkil edecek tespitler, aşağıda sunulmuştur.

Pazar Payı: Dağıtım şirketlerinin son beş yıldaki pazar payları aşağıdaki gibidir:

YAYSAT ve BBD'nin pazar payları*

YIL	Gazete Dağıtım (%)			Dergi Dağıtım (%)		
	YAYSAT	BBD	Toplam	YAYSAT	BBD	Toplam
1994	45	55	100	55	45	100
1995	48	52	100	64	36	100
1996	55	45	100	70	30	100
1997	60	40	100	67	33	100
1998	65	35	100	67	33	100

* 1 Haziran 1996 tarihinden itibaren, BİRİYAY tarafından, BBD ve YAYSAT'a dağıtımları yaptırılan yayınlar da, pazar paylarının belirlenmesi aşamasında, BBD ve YAYSAT tarafından kendi dağıtım rakamlarına eklenmiştir.

Piyasanın Özellikleri: Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere pazar payları (BİRİYAY'ın kuruluş tarihi 14.5.1996'dır) ortak girişim ve rakip şirketler açısından çok fazla değişiklik göstermemiştir.

Piyasanın Geçmişi: BİRİYAY'ın kurulmasından önce, Türkiye'de mevcut gazete ve dergi dağıtım piyasası, oldukça yoğun bir piyasadır. Sözkonusu pazarda, MEDYA'nın faaliyete başlamasına kadar, yalnızca YAYSAT ve BBD tarafından fiili dağıtım yapılmaktadır.

Ortak Hareket: BİRİYAY'ın kurulmasından sonra her iki dağıtım şirketi birçok konuda ortak hareket etmektedir.

Yoğunlaşma Derecesi: Pazar paylarına ilişkin tablonun işaret ettiği gibi, soruşturma konusu dağıtım şirketleri, pazarın tamamına sahiptirler. Dolayısıyla yoğunlaşma oranı çok yüksektir.

Yeni Rakip İhtimalinin Düşüklüğü: Piyasanın geçmişinin incelenmesi ve yoğunlaşma operasyonu sonrasında, piyasaya sadece kendi yayınlarını dağıtan yalnızca bir firmanın girebilmiş olmasından da, anlaşılacağı üzere, pazara yeni bir rakibin girme ihtimali oldukça düşüktür.

Talebin Fiyat Elastikiyetinin Düşük Olması: Anılan piyasada faaliyet gösteren firma sayısının azlığı ve piyasaların paylaşılmış olmasının sonucu olarak, yayınevlerinin fiyat değişikliklerine karşı, herhangi bir alternatifleri bulunmamakta ve tepkileri zayıf kalmaktadır. Dolayısıyla talebin fiyat esnekliği çok düşüktür.

Müşterilerin Pazarlık Güçlerinin Düşük Olması: YAYSAT ve BBD, müşteri yayınlarının dağıtımını, münhasıran BİRİYAY'a bırakmışlardır. Bunun sonucunda, müşteri yayınevlerinin yayınlarının dağıtımını için, alternatifleri kalmamıştır. Dolayısıyla, müşteri yayınevlerinin, pazarlık güçleri düşüktür.

Piyasaya Girişte Ekonomik Engeller: Dağıtım şirketi kurmak için gerekli fiziki kapasite ve personel ihtiyacının büyük olması, birçok gazete ve derginin dağıtımını için iyi bir organizasyona, teknik donanıma ve tecrübeye sahip olma

gereklilikleri ilk yatırım maliyetleri ve diğer süreçler, ancak büyük sermaye sahiplerinin bu işe girmelerine olanak sağlamaktadır.

I. 6. Mal Tedariğinin Reddine İlişkin Tespit ve Deliller

Hakim durumdaki bir teşebbüsün, müşterilerine (yetkili satıcılarına, bayilerine), rekabeti engellemek amacıyla mal vermeyi kesmesi, rekabet hukuku açısından “mal tedarikinin reddi” anlamına gelmektedir.

Aşağıda ayrıntılarıyla ele alınan belgeler ve bilgi tutanakları, dikkate alındığında, birlikte hakim durumda olan BBD, BİRİYAY ve YAYSAT’ın, ilgili pazardaki rekabeti engellemek amacıyla,

- sürekli olarak mal tedarik ettikleri son satıcıları, dağıtımını yaptıkları ürünler ile rakip dağıtım şirketinin getirdiği ürünler arasında, tercih yapmaya zorladıkları,

- rakip dağıtım şirketinin, getirdiği ürünleri teşhir edip satan son satıcıların, bayiliklerini iptal ettikleri ve bu noktalara mal tedarikini kestikleri veya bu yönde tehdit ya da uygulamalarda buldukları,

- piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin, dağıttığı ürünleri, bayilerine sokmadıkları görülmektedir.

a) YAYSAT Genel Müdür Yardımcısı ve BBD Yönetim Kurulu Üyesinin İfadeleri:

8 Aralık 1999 tarihinde kendisiyle görüşülen, YAYSAT Genel Müdür Yardımcısı E.GÖKDEL; “*Star gazetesi satan tali bayilerden bir kısmından YAYSAT ya da Star gazetelerini satmaları konusunda tercihlerini yapmalarını istediklerini*”,

9 Aralık 1999 tarihinde Kendisiyle görüşülen, BBD Birleşik Basın Dağıtım A.Ş. Yönetim Kurulu Üyesi M. DİNÇER; “*BBD yayınlarının satışında aksaklık gösteren veya BBD’den gelmeyen yayınları dağıtan ana bayilerin veya satan tali bayilerin sözleşmelerinin Star gazetesi satıp satmadıklarına bakılmaksızın iptal edilmelerinin doğal olduğunu*” belirtmişlerdir.

Bunun yanısıra, YAYSAT Genel Müdürlüğü’nde, yapılan yerinde inceleme esnasında elde edilen, YAYSAT Denizli başbayi hakkındaki, müfettiş raporunda, “*Bölgede bulunduğumuz süre içerisinde Star gazetesi satan 4 son satıcının paketleri gönderilmemiştir. Bu son satıcılar ile yapılan görüşmelerde kendilerine Star gazetesini satmamaları yönünde kesinlikle herhangi bir talebimiz olmadığını; ancak Star gazetesinin Yaysat ve BBD grubu yayınlar ile aynı yerde satılamayacağını belirtip tercih yapmaları istenmiştir.*” şeklindeki ifadenin yer aldığı görülmüştür.

b) Çeşitli İllerde Star Gazetesinin Satışının Engellenmesine İlişkin Noter Tespit Tutanakları:

9 Ekim 1999 tarihinde 31571 sayı ile Ankara Otuzuncu Noteri tarafından yapılan tespitlerde, kendilerine Star gazetesinin satışı ile ilgili olarak soru sorulan bayilerden;

Ankara, Emek 8. Cadde'de bulunan 199/b adresindeki bayinin "... BBD ve YAYSAT tarafından kendilerine Star gazetesinin satışını yapmamaları konusunda talimat verildiğini, bu sebeple ellerinde Star olmasına rağmen satmadıklarını" ifade ettiği,

Ankara, Emek Mah. 8. Cadde'de bulunan, Büyükşehir Belediyesi'ne ait 102 numaralı bayinin "...BBD ve YAYSAT'dan alınan talimat doğrultusunda geri kalan [Star] gazetelerin satılmadığı, yarın için ise Star gazetesi geldiğinde alınmamasını ve geri iade edilmesi talimatını aldıklarını, satışını yaptıkları takdirde bayiliğin iptal edileceğinin kendisine bildirildiğini" belirttiği,

Ankara Emek Bosna Hersek Cad. 90. Sokak'ta bulunan bayinin, "BBD ve YAYSAT' tan aradıklarını, bu günden itibaren Star gazetesinin satışını yapmamaları hususunda, talimat aldıklarını, sattıkları takdirde bayiliklerinin iptal edileceğinin bildirildiğini, sattıkları takdirde ayrıca diğer basınla ilgili bütün yayınları sattırmayacaklarının söylenmesinden dolayı satmamaya başladığını" beyan ettiği,

Ankara'da, Hoşdere Cad. 176/A'da bulunan bayinin, "Star gazetesinin, BBD ve YAYSAT tarafından satışının yapılmaması hususunda talimat aldıklarını, satışın yapılması halinde bayiliğin iptal edileceğinin bildirildiğini..." belirttiği,

Ankara, Çankaya Simon Bolivar Cad. No:2'de bulunan, Büyükşehir Belediyesi'ne ait gazete bayinin; "Star gazetesi satılmaması hususunda YAYSAT ve BBD'den talimat aldıklarını, YAYSAT müfettişleri tarafından teftiş yapılarak satılmaması hususunda kesin talimat aldıklarını, sattıkları takdirde, YAYSAT ve BBD'in dağıtmış oldukları gazetelerin kendilerine verilmeyeceği hususunun telkin edilmesinden dolayı satmadığını..." ifade ettiği,

İstanbul 24. Noterliği tarafından 9.10.1999 tarihinde 16838 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında, kendisine soru sorulan bayinin "... BBD'den gelen telefonda Star gazetesini satmamasının söylendiğini.." belirttiği,

İstanbul 24. Noterliği tarafından 9.10.1999 tarihinde 16843 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında, kendisine soru sorulan bayinin "... YAYSAT müfettişlerinin gelerek Star gazetesinin satışını yapmamalarını istediklerini, YAYSAT şirketinin istediği gibi Star isimli gazeteyi satmadıklarını..." beyan ettiği,

İstanbul 24. Noterliği tarafından 9.10.1999 tarihinde 16844 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında, kendisine soru sorulan bayinin " Star gazetesi satışı ile ilgili olarak YAYSAT şirketinden telefon aldığı, [Star gazetesini] dükkana sokmaması talimatının verildiğini, satılmayacak denildiğini, bu nedenle Star gazetesi satmadığını..." ifade ettiği,

İstanbul 24. Noterliği tarafından 12.10.1999 tarihinde 16959 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında, kendisine soru sorulan bayinin " Birleşik Basın ve Yaysat'ın talimatıyla Star gazetesi satamadıklarını, satması halinde diğer gazetelerin bu sefer kendisine gazete vermeyeceklerini" beyan ettiği,

Çubuk Noterliği tarafından 11.10.1999 tarihinde 11466 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında kendileri ile görüşülen bayinin "satışı yapmadığını ve bu hususta BBD ve YAYSAT tarafından Star gazetesinin satılmaması için uyarı aldığını" belirttiği,

Adana 6. Noterliği tarafından 13.10.1999 tarihinde 17476 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında kendisine soru sorulan bayinin "...Star gazetesini satmadığını, ayrıca YAYSAT'ta görevli müdür ve müdür yardımcısının Star satmamak hususunda baskı uyguladıklarını, Star gazetesinin satışının yasak olduğunu" ifade ettiği,

Adana 6. Noterliği tarafından 13.10.1999 tarihinde 17478 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında kendisine soru sorulan bayinin “.. *Star gazetesini satmadığını, BBD'nin Star gazetesini satmama hususunda baskıda bulunduğunu, satması halinde bayiliğinin iptal edileceğini söylediğini..*” belirttiği,

Adana 6. Noterliği tarafından 13.10.1999 tarihinde 17471 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında kendisine soru sorulan bayinin “*Star gazetesini satmadığını, YAYSAT dağıtım şirketinin, satmama hususunda baskıda bulunduğunu, satması halinde bayiliğinin iptal edileceğini söylediğini..*” ifade ettiği,

Adana 6. Noterliği tarafından 13.10.1999 tarihinde 17470 sayı ile düzenlenen tespit tutanağında kendisine soru sorulan bayinin “*Star gazetesini satmadığını, BBD'nin Star gazetesini satmama hususunda baskıda bulunduğunu, satması halinde bayiliğinin iptal edileceğini söylediğini..*” beyan ettiği,

Adana 6. Noterliği tarafından 13.10.1999 tarihinde 17472, 17473, 17474, 17475, 17477 sayı ile düzenlenen tespit tutanaklarında kendilerine soru sorulan çok sayıda bayinin de aynı şekilde “*YAYSAT ve BBD'den gelen baskılar sonucunda Star gazetesini satmadıkları, aksi takdirde bayiliklerinin iptal edileceği*” yolunda beyanlarda buldukları görülmüştür.

c) BBD İzmir Bölge Müdürlüğü'nde Yapılan Yerinde İnceleme Sırasında Elde Edilen Belgeler:

25 Nisan 2000 tarihinde, BBD İzmir Bölge Müdürlüğü'nde yapılan yerinde incelemeler esnasında, elde edilen belgelerden 9.4.2000 tarihli tutanakta, aynen; “*019 no.lu Y. BOZTEPE isimli bayimizin, çeşitli kereler uyarılarımıza rağmen Star gazetesini satışı ve teşhiri yaptığı tarafımızca tespit edilip bayiliğine son verilmiştir.*” ibaresinin yer aldığı görülmüştür

Belgenin aynısı YAYSAT İzmir Bölge Müdürlüğü'nde de bulunmuştur. Bu durum BBD ve YAYSAT'ın ortak hareket ettiğini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

8.11.1999 tarihinde, BBD Selçuk Başbayisi'nden Bölge Müdürlüğü'ne gönderilen dokümanda aynen; “ *...Star satışının takip edildiği, öncelikle uyarı ikazları yapılarak, bayilere Star satmamaları konusunda sözlü olarak ikazda bulunulmuştur. Beraber büyük özveri ile çalışan Sayın Müfettişimiz Haluk Bey'le çalışarak bayileri birlikte ikaz etmemize rağmen Star satışını sürdüren bayilerimizin bayilikleri tarafımdan iptal edilmiştir...*”;

25.12.1999 tarihinde, düzenlenen ve imzalanan raporun, Ayvalık başlıklı kısmında; “*... Ayvalık merkezde yapılan incelemelerde 2 son satıcıda (Ganyan büfe ve Deniz Büfe), Star satışı tespit edilmiştir. Ganyan büfe adlı son satıcının daha evvel Star satışı nedeniyle iptal edildiği, fakat Yaysat tarafından yayın verilmesi konusunda kararı ile bayiliğinin devam ettirildiği beyan edilmiştir. Deniz Büfe, Star satışı yapılmaması konusunda ikaz edilerek, hafta sonuna değin müsaade istemiştir. Yetkili satıcımıza durum bildirilmiş, Ganyan Büfenin bu hafta sonu bayiliğinin iptal edileceğini, çünkü Deniz Büfe hem satış açısından hem çalışma saatleri açısından iyi olduğunu beyan etmişlerdir. Ayrıca Deniz Büfenin Star satışı yapmasının nedeninin Yaysat'ın ısrarı sonucu, Star satışı yaptığı halde (Ganyan Büfenin bayiliğinin) iptal edilmemesine tepki olarak gerçekleştiğini beyan etmişlerdir...*”;

8.12.1999 tarihinde, İzmir Bölge Müdürlüğü'ne gönderilen, yazıda; “ Selçuk’ ta son satıcılık talebinde bulunan T. Gümüş ve M. Özhan Beyle gerekli görüşme yapılmış ve M. Özhan’ın son satıcılık talebi olumlu sonuçlanmış, Elif Hanımla irtibat kurması konusunda bilgi verilmiştir. T. Gümüş ise daha önce Elif Hanım’ın son satıcısı olarak çalışmakta olup, ödemelerindeki aksama ve Star gazetesi sattığı için iptal edilmiştir. Halen Star satmaya devam ettiği için son satıcılık talebi uygun görülmemiştir...”,

17.12.1999 tarihinde, İzmir Bölge Müdürlüğü'ne gönderilen Milas Bölgesi başlıklı yazıda; “... Merkezde bulunan 30 adet son satıcının 14 tanesinde Star gazetesi satıldığı tespit edilmiş ve son satıcılara Star gazetesi satışı yapmama konusunda gerekli bilgiler verilerek uyarılmışlardır. Baş bayimiz ile yaptığım görüşmede, %50 kadar bir oranda son satıcıda, Star gazetesinin satılmasının nedeni olarak, daha önce bayimizde çalışan Ümit adlı personelin, Star dağıtım yapmasından dolayı tüm son satıcıları iyi bilmesi ve son satıcılarla arasının iyi olmasını gösterdi. 2 gün önce bu personel tekrar başbayinin yanında çalışmaya başlamıştır. Sn. Yunus Erin bu iki gün içerisinde satmayacaklarına dair garanti veren son satıcıları kontrol altında tutarak, kesin sonuç elde edecektir. Kendisine Star gazetesi satmakta direnen son satıcıların tereddütsüz olarak iptal etmesi için gereken uyarı yapıldı...”;

13.12.1999 tarihinde, İzmir Bölge Müdürü'ne gönderilen yazının, Bigadiç başlıklı bölümünde; “...Başbayimize gelmeden 100 m önce solda Yayla Market’in Star gazetesi sattığı tespit edilmiş konuyla ilgili olarak Yetkili Satıcımız Taner Bey uyarılmış ve ilgili satıcının Star gazetesi satışı engellenmiştir.”;

31.12.1999 tarihinde, Bölge Müdürü'ne gönderilen yazının, Foça başlıklı bölümünde; “Foça yetkili satıcımız Ahmet ÖZER ile bölgesinde yaptığımız son satıcı ziyaretlerinde, 1 son satıcının Star gazetesi sattığı tespit edildi, kendisi bir daha satmayacağını beyan etti..... Aynı bayi ayrıca Ahmet ÖZER’in kendisini Star gazetesi satmaması konusunda, uyarmadığını söylüyor. Ama diğer son satıcıların tamamı kendilerinin bu konuda uyarıldıklarını söylediler. Son satıcıların hepsi uyarılırken bunun ayrılmasına anlam veremedim...”;

Aynı yazının Karaburun, Mordoğan, Balıkova başlıklı kısmında “ Mordoğanda Star gazetesi yetkili satıcısına hem BBD, hem YAYSAT yayın veriyordu. **YAYSAT’la da görüşüldü, şu an Star gazetesi yetkili satıcılığını yapan Market’e yayın verilmiyor. Sadece Star gazetesi satıyor.**”;

2.1.2000 tarihinde, İzmir Bölge Müdürlüğü'ne gönderilen yazının Ayvalık başlıklı kısmında; “Ayvalık merkezinde, sahil şeridinde bulunan Mehmet İriden ve Ganyan Büfe adlı son satıcıların Star satışına devam ettikleri tespit edilmiş, yetkili satıcı ile daha önceki ziyaretlerde de Star satışı tespit edilen son satıcılar ile ilgili son durum bilgisi kendilerine iletilmiştir. Yetkili satıcımız, Ganyan Büfe adlı son satıcının daha önce Star satması nedeniyle gazetesinin kesildiği, fakat Yaysat AŞ. Müfettişleri tarafından kendisine yayın gönderilmesinin kesilmemesi konusunda talimat verildiğini, M. İriden adlı son satıcının, kendisine 20 m. mesafede bulunan Ganyan büfenin yayınlarının kesilmemesi sonucu Star satışına başladığını belirtmiştir. Kendisi ile yaptığımız görüşmede, son satıcıların Star satışı konusunda uyardığımızı, devam etmeleri konusunda yapılması gereken işlemi uygulayacağımızı ifade ettiğimizi hatırlatarak, konu ile ilgili olarak bir an önce işlem yapılması gerektiği hatırlatılmıştır.”; ifade ve beyanları yer almaktadır.

4.4.2000 tarihinde, YAYSAT denetim elemanları ve Sındırgı yetkili satıcısı tarafından düzenlenmiş ve imzalanmış olan tutanakta aynen; "4.4.2000 Salı günü SINDIRGI başbayımız A. Göksidan'ın tezgah satış yerinde, Star gazetesi sattığı tespit edilmiştir." ifadeleri görülmüştür.

Söz konusu yazı daha sonra BBD' ye gönderilmiş, bir gün sonra, 5.4.2000 tarihinde, BBD'den Sındırgı yetkili satıcısı A. Göksidan'a hitaben gönderilen yazıda aynen; "Şirket prensiplerine aykırı hareket ettiğinizden, 6.4.2000 tarihinden itibaren Yetkili Satıcılığınız iptal edilmiştir. Bu güne kadar verdiğiniz hizmetlerden dolayı teşekkür eder, bundan sonraki hayatınızda başarılar dileriz."; ifadeleri yer almaktadır.

Söz konusu yazıda görüldüğü üzere, YAYSAT'ın uyarısı sonucu BBD'nin bayiliğini iptal etmesi, ortak hareket edildiğinin bir diğer örneğidir.

6.4.2000 tarihli, BBD Bölge Müdürü'ne gönderilen ve "Sındırgı bayi değişikliğinde gelişen olaylar aşağıdaki gibidir" alt başlığı ile devam eden yazıda; "Önce iptal olan bayimiz Asım Göksidan ziyaret edildi..... Ayrıca Star gazetesi hala tezgah altında duruyordu. Bugün ziyaretimizde ise Star gazetesini açıktan sattığı gözlemlendi..."; ifadeleri yer almaktadır.

Aynı yazıda "6.4.2000 Perşembe günü sabah Sındırgı satıcıları ziyareti sonrası, Bigadiçe geçildi. Son satıcılarda yapılan görüşme neticesi 2 son satıcının Star sattığı tespit edildi. Yetkili satıcımıza sebebi sorulduğunda Yaysat müfettişlerinin olayı gördüğünü kendisinin bu konuda herhangi bir şekilde uyarı ve ikazla karşılaşmadığını ifade etti. Son satıcılar eski yetkili satıcı T. Güney'i korumak için gazeteleri T. Güney'in yanındaki çiçekçiden aldıklarını ifade ediyorlar. Ama gazetelerden alıp T. Güney'e parasını ödüyorlar. Ayrıca Sındırgı Star bayisi de Bigadiç Star bayiliğini T. Güney'in yaptığını ifade ediyor. Hem de bu bayiliğin Eylül ayından beri bu şekilde yürütüldüğünü ifade etti...." ;beyanları bulunmaktadır.

20.10.1999 tarihinde Bölge Müdürlüğü'nden BBD Genel Müdürü'ne gönderilen yazı aynen aşağıdaki gibidir:

"20.10.1999 tarihi itibarıyla Bölgelerimizde çeşitli nedenlerle değişikliğe uğrayan Yetkili Satıcı listesi aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımızla,

Birleşik Basın Dağıtım

İzmir Bölge Müdürlüğü"

YERİ	TARİH	ESKİ YETKİLİ SAT.	YENİ YETKİLİ SAT.	NEDENİ
DENİZLİ	9.10.1999	BBD. Serhat DAĞ.	YAY-BBD TAŞÇI A.Ş.	Kendi isteği
KUŞADASI	10.10.1999	BBD ADA DAĞ.	YAY-BBD CEREN BAS.(ORTACA)	STAR
DALAMAN	14.10.1999	YAY-BBD. Şerif Yıldızhan	YAY-BBD MEHMET YILDIRIM (EDREMİT)	Kendi isteği
K.KUYU	19.10.1999	BBD. Aycan Ümit	YAY-BBD Kemal SAYLAN (EDREMİT)	STAR
İZMİR ŞEHİR İÇİ	20.10.1999	BBD Birben Dağ.	Mega DAĞ. 21 Son SATICI Yalçın Bedel 89 son satıcı	Kendi isteği

3.11.1999 tarihli ve İzmir Bölgesi Taşra Yetkili Satıcı Değişiklik Bilgileri başlıklı mutad evrakta, değişiklik nedeni kısmında iptal edildi şikkının işaretli olduğu açıklama bölümünde de "Star sattığı için" ibaresinin bulunduğu görülmektedir.

d) YAYSAT İzmir Bölge Müdürlüğü'nde Yapılan Yerinde İnceleme Sırasında Elde Edilen Belgeler:

9.4.2000 tarihli ve sorumlu personel tarafından tutulan, imzalanarak bilgi için denetim masasına da gönderilen tutanakta aynen, " 019 nolu Y. BOZTEPE isimli bayimizin çeşitli kereler uyarılarımıza rağmen, Star gazete satışı ve teşhiri yaptığı tarafımızca tespit edilip bayiliğine son verilmiştir." ibaresinin yer aldığı görülmüştür.

Belgenin aynısı BBD İzmir Bölge Müdürlüğü evrakı arasında da bulunmuştur.

İzmir Bölge Müdürlüğü, Denetim Servisi elemanları tarafından 21 Aralık 1999 tarihinde hazırlanan, denetleme tarihi 24-26 Kasım 1999, kontrol tarihi 13-15 Aralık 1999 olan Edremit Bölgesi, Kontrol Raporu'nun 8 inci sayfasının, Star gazetesi başlıklı bölümünde aynen; "...Ayrıca Star gazetesi bizim son satıcılarımızın hiç birinde satılmamaktadır.." ifadeleri yer almaktadır.

e) YAYSAT Ankara Bölge Müdürlüğü'nde Yapılan Yerinde İnceleme Sırasında Elde Edilen Belgeler:

9.10.1999 tarihinde, YAYSAT Ankara Bölge Müdürü tarafından, Bölge Koordinatörü'ne gönderilen yazıda, " Star gazetesi, şehir içine bugün saat 6.00 da matbaadan çıkış yapmıştır.....Keçiören, Altılar, Etlik bölgesinde son satıcılara dağıtım gerçekleşmektedir. Tunalı Hilmi'de tüm büfelere girmiş durumdadır. Ulus bölgesinde henüz büfelere gözükmemektedirler. Sincan bölgesinde son satıcılara dağıtım gerçekleşmektedir.....Bulvar dağıtımın tüm bayilerinde gazete bulunmaktadır. Başbaya tali bayilerini bilgilendirmediği için, tali bayilerde satış gerçekleşmiştir. Bayiler bilgilendirilmeye başlanmıştır....Kırıkkale, Amasya, Bolu, Çankırı, Konya, Eskişehir, Sivas, Yozgat ve Kırşehir'de dağıtım yapılmamıştır. Çaycuma dağıtım yapmıştır." bilgileri yer almaktadır.

18.10.1999 tarihli ve 1999/186 sayılı, kodu 2-BM-M, konusu ise "Star gazetesi çalışma" olan ve bayilere gönderilen, YAYSAT Ankara Bölge Müdürü'nün ve Bölge Müdür Yardımcısı'nın imzaladığı YAYSAT bildiri metninde;

"Sayın Bayimiz;

Bildiğiniz gibi Star Gazetesi, 9.10.1999 Cumartesi gününden bu yana, dağıtımını kendisi yapmaktadır. Bu dağıtımı yaparken de, bizim bayilerimizi kullanmak istemektedirler.

Bu durumu tespit etmek için bayiliğinizden görevlendireceğiniz bir kişi her gün saha çalışması yapacak ve topladığı bilgileri ekteki forma yazacaktır. Toplanan bu bilgiler en geç bir gün sonra sabah 08.00 e kadar, bölge müdürlüğümüzün XXX XX XX-XX-XX no'lu faxlarına gönderilecektir.

Eğer bayiliğinizin bölgesinde herhangi bir sorun yoksa form boş olarak gönderilecektir.

Gereğini bilgilerinize önemle rica ederiz..." denilmektedir.

Mengen Başbaya tarafından YAYSAT Bölge Müdür Yardımcısı'na hitaben gönderilen, 19.10.1999 tarihli yazıda aynen; “ *Star Gazetesinin dağıtımını BBD bıraktığı günden itibaren aynı şekilde bayiliğimizle hiçbir bağlantısı kalmayıp, ne dağıtımı, ne satışı ne de aynı şekilde tali bayilerimizde de, kesinlikle satışına müsaade edilmeyip, gibi satışı yapılmamıştır.*

Bölgemize gelen Star elemanı bayilerimize uğradığında Yaysat ve BBD ile sözleşmemiz olduğu ve buna uyacağımızı belirtip zaten Star'ın bizim kar marjımızı etkilemeyeceğini, çünkü Yaysat ve BBD'ye haftalık 800 milyon ödeme yaptığımızı ve bu meblağdan Starın payının haftalık 70 milyon olduğunu ve mali kayıplarımızın bulunmadığını belirtip, Yaysat ve BBD ile yaptığımız sözleşmeye bağlı kalacağımızı bildirdim....” şeklindedir.

YAYSAT Genel Müdürlüğü'ne hitaben yazılan ve oradan da Ankara Bölge Müdürlüğü'ne:

“Ankara Bölge Müdürlüğü'ne,
Konunun araştırılarak:

1- Gerçekliğinin tespiti halinde bayiliğin iptalini

2- Değilse de rapor halinde tespiti rica ederim. 8.3.2000”

ibaresi ile gönderilen yazıda “**Ben Star gazetesinin dağıtımını yapıyor diye bayiliği alınan Kilimli bayisinin en yakınıyım.** Muhtelif yerlerde yaptığım araştırmalarda, aynı şeyi Gökçebey bayinizin iki aya yakın zamandır yaptığını rastladım. Gökçebey'de Star Gazetesinin ana bayiliğini yapan şahsın, Yaysat ve Birleşik Basın ana bayiliğini yapan ile akrabalık derecesi olduğunu öğrendim. Gökçebey bayiniz arabası ile şehir dışı bayilerine, kendi gazetelerini götürürken, Star gazetesini de alıp, Star'ı satan şahısların dükkanının önüne bıraktığını tesbit ettim. Neticede ana bayinizin Star gazetesinin taşımacılığını yaparak, Starın satılması temin edildiğinden ihbar telakki ediyorum. ....” şeklinde ifadeler bulunmaktadır.

Söz konusu yazının, Ankara Bölge Müdürlüğü'ne havale edilmesinden bir gün sonra, YAYSAT Denetim Elemanı tarafından düzenlenerek imzalanan; 9.3.2000 tarihli, Gökçebey Başbaya hakkındaki Özel Rapor'da aynen;

“8.3.2000 tarihi gece saat 01:30 da Gökçebey'e ulaşıldı. Bayinin izlenebileceği uygun bir noktada durularak bayi takibe alındı. Saat 02:20 de Yaysat aracı geldi ve boşalttıktan sonra 02:25 ayrıldı. Star Gazetesi aracı saat 03:00 de şehre girerek bayimizin karşısındaki İsmetpaşa Cad. No:32 deki Özpazar Gıda önüne yayını bıraktı. Araç ayrıldıktan sonra paketler incelendiğinde, etiketlerin Gülbahar Pazar adına, 125 Adet Star gazetesi olduğu görüldü.....Saat 05:00 de bayimizin elemanı Osman Bey gelerek yayın tevziatına başladı. Dışarda yapılan tevziat 06:20'e dek sürdü. Bu arada bayinin diğer elemanı Cengiz Bey, dağıtacağı Star gazetelerini aldığı sanılarak gelmiştir. Tevziatın bitimini müteakip, saat 6:30 da araç yüklenerek dağıtıma çıkıldı. İlk olarak PTT yanında, Star satan (yalnızca Star satıyor) büfeye Star paketi bırakıldı. Sonra kendi bayilerine paketlerini bırakarak, Çaydeğirmeni'ne gidildi. Buranın paketleri bırakıldıktan sonra Bakacakadı'ya geçilerek, hem Star, hem de Diğer bayilerin paketleri bırakıldı. Buradan da Yeniceye devam edilmiştir. Ayrıca; Gökçebey Star başbaya olan Öz Pazar Gıda, bayimiz A. Pazar'ın amcaoğludur. Burada hem Star hem bizim ve BBD'nin dağıtımını yaptığı yayınlar, satılmakta ve bu duruma bu güne kadar göz yumulmuştur....” şeklindedir.

10 Mayıs 2000 tarihinde, kendisi ile görüşülen YAYSAT Ankara Bölge Müdürü'nün, bayilerde Star gazetesinin satılmamasına ilişkin, soruya verdiği cevabı

özetle; "Diğer yandan, zaman zaman, dağıtım şirketi olarak, bizi tercih etmeyen, başka şirketlerle anlaşıp onlardan para alan bayilerden malımızı çekme özgürlüğümüzü kullandık..." şeklindedir.

f) BBD Ankara Bölge Müdürlüğü'nde Yapılan Yerinde İnceleme Sırasında Elde Edilen Belgeler:

9.10.1999 tarihli, Ankara BBD Bölge Müdürü'nün imzasıyla BBD Genel Müdürü'ne "Ankara taşrası ve şehir içinde Star Gazetesi ile ilgili yapılan bayisel çalışmalar ekte sunulmuştur" ibaresiyle gönderilen yazının eklerinde;

"ANKARA ŞEHİR

GARAJLAR : Tezgah altı yapıp satışlar engellenmiştir.

.LHAM DAĞ : Star kendi çalışanları vasıtasıyla bölgede belli tali bayilere bırakmış, sabah az miktarda satış yapılmamış şu anda tüm ikazlar yapılarak tali bayilere satış yaptırılmıyor.

.OZHAN : -

BEYTEPE : Dağılmadı. Tezgah altında bekletiliyor.

.YHAN DAĞ : .....Şu anda tali bayilere Star gazetesi satışı yapılmaması konusunda tüm ikazlar yapılıyor.

..ROL DAĞ : Sabah ulaşılamayan tali bayilerde bir miktar satış olmuş, şu anda araçlarla sürekli gezilerek tali bayiler ikaz ediliyor. Satış yaptırılmıyor.

..OĞULLARI : Star gazetesi çalışanları bazı tali bayilere dağıtım yapmıştır. Ama bayi tarafından ikaz edilerek gazetenin satışları durdurulmuştur.

..EMİREL DAĞ : Bir bölüm tali bayiye gazete gitmiştir ama satışı yaptırılmıyor.

BATIKENT DAĞ : Star gazetesi çalışanları 7:30- 8:00'de bazı tali bayilere dağıtım yapmışlar fakat bayi kendisi bütün tali bayileri gezerek gerekli ikazları yapmışlardır. Şu anda bölgede kesinlikle satış yoktur.

DAMLA DAĞ : Sincan tarafından bir kişi bulup dağıttirmişler. Bayi çalışanları gazete satışının yapılmamasına çalışıyorlar.

(...)

İSTASYON : Bayi gazeteyi satmıyor.

KILIÇ DAĞ : Star çalışanları gazetesini tali bayilere kendileri dağıtım yapmışlardır. Bayi, tali bayilerine gazete satışı yapılmaması konusunda uyarılmıştır. Şu anda satış yapılmıyor.

BULVAR DAĞ : Star gazetesi dağıtımını kendisi yapmıştır. Ön çalışmada 7-8 bayide satışa rastlanmıştır, Gerekli ikazlar yapılmıştır ancak 2-3 bayide Star gazetesi satışı ısrarla devam etmektedir.

ULUS DAĞ : Sabah az bir miktar gazete satışından sonra gerekli çalışma ve ikazlar yapılarak satışlar durdurulmuştur.

DİKİMEVİ DAĞ :

ÇELEBİ DAĞ : Bir kaç pürüzlü nokta dışında gazete satışı yaptırılmaması konusunda gerekli uyarılar yapılmıştır.

(...)

DİKMEN DAĞ : Star çalışanları tarafından yapılan dağıtım sonrasında gerekli uyarılar yapılarak gazete satışı durdurulmuştur.

KIZILAY DAĞ :Star çalışanları tarafından yapılan dağıtım sonrasında gerekli uyarı ve ikazlar yapılmıştır. Şu anda gazete satışı yapılmamaktadır.

TANDOĞAN :Star çalışanları tarafından belli noktalara yapılan dağıtım sonrası tali bayiler, gazete satılmaması konusunda uyarılmıştır.

..ESKİNLİLER :Star çalışanları tarafından tali bayilere dağıtım yapılmıştır ancak satışı yapılmaması konusunda tali bayilere gereken uyarılarda bulunulmuştur...

EMEK DAĞ :Bölgede 7-8 noktaya Star çalışanları tarafından gazete verilmiştir ama satılmaması için bayiler uyarılmıştır...

GERÇEK DAĞ :Şirket ortaklarından Dinçer Bey tarafından bir kısım tali bayilere dağıtım yapılmıştır. Yetkili satıcılığın daha sonra tali bayilerini uyarma konusunda herhangi bir çalışma yapmadığı anlaşılmıştır.

KEÇİÖREN DAĞ :Star çalışanları tarafından bölgede bazı tali bayi ve bayii olmayan noktalara yapılan dağıtım sonrasında yetkili satıcı tarafından yapılan uyarılarla gazete satışları engellenmeye çalışılmıştır.

ETLİK DAĞ :Yetkili satıcının gayretleri sonucunda bölgede gazete satışı engellenmiştir.

..LTLAR DAĞ :Yetkili satıcı bilgisi olmadan yapılan dağıtım tali bayiler tarafından tezgah altı yapılarak engellenmiştir.

GÖZDE DAĞ :Star çalışanları tarafından bölgede birkaç yere gazete verilmiş yetkili satıcı müdahalesi sonucunda satışları durdurulmuştur.

GENÇLER DAĞ :Akşamdan bayiler uyarılarak tezgah altı yapılmıştır.

..ERSAT DAĞ :Bölgede Star gazetesi satışı yapılmamıştır.

..ENTEPE DAĞ :Dört son satıcısına dağıtım yapılmış ancak satış yapılmamıştır.

ESENBOĞA :Tali bayisi yok tezgahında da satmamıştır.

(NOT: Belgede yer alan dağıtım şirketlerinden bazılarının adları, herhangi bir yanlışlığa sebebiyet vermemek üzere, tamamlanmadan belgedeki şekliyle yazılmış, eksik olan bir iki harfin yerine nokta konulmuştur.)

Ankara Bölgesi Yetkili Satıcı Değişiklik Bilgileri başlığını taşıyan 12-13/11/1999 tarihli 3 Adet belgede ise;

“Yetkili Satıcı Kodu :15001 Yetkili Satıcı Adı: İnallar Gaz.Dağ. Tur.Ltd.
Yetkili Satıcı Yeri :Bucak Yetkili Satıcı Yapısı: Müşterek Bayilik
Değişiklik nedeni :İptal edildi. Açıklama :Star satışı yapılması nedeniyle

Yetkili Satıcı Kodu :13102 Yetkili Satıcı Adı: A. Batakçı
Yetkili Satıcı Yeri :Sungurlu Yetkili Satıcı Yapısı:BBD
Değişiklik nedeni :İptal edildi. Açıklama :Star satışı yapılması nedeniyle

Yetkili Satıcı Kodu :13414 Yetkili Satıcı Adı: Ş. Budak
Yetkili Satıcı Yeri :Şarkışla Yetkili Satıcı Yapısı: BBD
Değişiklik nedeni :İptal edildi. Açıklama :Star satışı yapılması nedeniyle”,

şeklinde ifadeler yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da, Yetkili Satıcı Değişiklik Bilgileri, başlığını taşıyan mutad evraklarda, değişiklik nedeni olarak “kendi isteği ile bıraktı” yazılı alternatif bir şık da bulunmasına rağmen, “iptal edildi”

şikkının işaretlenerek açıklama kısmına da “Star satışı yapılması nedeniyle” ibaresinin yazılmış olmasıdır.

BBD Ankara Bölge Müdürü'nün imzasının bulunduğu ve Bafra, Çarşamba ve Sinop'taki bayilik değişikliklerini gösteren yazıda yer alan ifadeler;

“ BÜLENT BEY'İN DİKKATİNE

STAR GAZETESİ SATIP KAPANAN BAYİLER

BAFRA :S. Camadan
ADRES :Hükümet Cad.
VERGİ NO :196016XXXX
VERGİ D. :BAFRA
TEL :0 362 XXX XX XX

BAFRA :A. Apay
ADRES :Eski Şube Cad. 10/12
VERGİ NO :70003XXXX
VERGİ D. :ÇARŞAMBA
TEL :0 362 XXX XX XX

BAFRA :M. İstangöl
ADRES :Y.Mah.Gazi Cad. 9/B
VERGİ NO :481004XXXX
VERGİ D. :SİNOP
TEL :0 368 XXX XX XX”, şeklindedir.

22.11.1999 tarihinde, Antalya İrtibat Bürosu'ndan Ankara Bölge Müdürlüğü'ne gönderilen ve gazete satışı yapmak isteyen son satıcı hakkındaki yazının bir bölümü, aşağıdaki gibidir:

“(…)

Görev bölgemizde faaliyet gösteren, Can İş Market adlı son satıcı, Star gazetesi probleminin başladığı günlerde, Star gazetesi satmıştır. Bunun üzerine Antalya Başbayı, E. Paz. adı geçen son satıcıya, Sabah grubuna bağlı yayınları vermeyi durdurmuştur.

Sonrasında son satıcı yapmış olduğu hatayı farkederek, önce Hürriyet Grubuna başvuruda bulunmuş, özürlerini bildirmiş, bunun üzerine Hürriyet Grubu yeniden yayınlarının satışına izin vermiştir. Son satıcı bu sefer aynı şekilde Erdem Pazarlamaya başvurmuş ve Sabah Grubuna bağlı yayınları satmayı arzu ettiğini bildirmiş; fakat bayi tarafından bu arzusu geri çevrilmiştir. Son satıcı bu arzusunu 3 kez tekrarlamasına rağmen, her defasında Erdem Pazarlamadan olumsuz yanıt almıştır.”

g) Diğer tespit ve deliller

23.12.1999 tarihinde, Star gazetesi Ödemiş Başbayı'nın, BBD ve YAYSAT başbayanın 5680 sayılı Basın Kanununa muhalefet ederek, MEDYA tarafından dağıtılan Star gazetesinin Ödemiş merkezinde bulunan gazete, dergi ve mecmua

satışı yapmakta olan tüm bayileri “bayiliğinizi iptal eder ve ayrıca teminatınızı yakarız” şeklinde tehdit etmek suretiyle, adı geçen gazetenin satışını engellediğine yönelik olarak, 22.12.1999 tarihinde, Ödemiş C.Başsavcılığı’na vermiş olduğu şikayet dilekçesi üzerine; polis memurları tarafından ifadesine başvurulmuş, BBD ve YAYSAT Ödemiş Başbayı’nın, konuya ilişkin ifadesi;

“..Bağlı bulunduğum şirketlerden almış olduğum talimat gereği, bize bağlı olarak Ödemiş ve havalisinde gazete ve mecmua satışı yapan tali bayilere, bizim dışımızda herhangi bir şirket ya da kuruluş tarafından halka sunulan gazete ve mecmuayı satmamaları konusunda bilgi veriyoruz, ancak bunu yaparken de herhangi bir tehditvari usul sergilemiyoruz. Bu hususta tali bayilere sadece bizim yayınlarımızla, diğer şirket yayınları arasında tercih yapmalarını istiyoruz...” şeklindedir.

Star gazetesi Ödemiş Başbayı’nın şikayetleri üzerine, Ödemiş C.Başsavcılığı’nın 2000/33 Hz. sayılı talimatları ile 5680 sayılı Basın Kanunu ve 4202 Sayılı Kanuna eklenen Ek.7’nci maddede belirtilen hükme muhalefet ederek, Star gazetesinin satışını yapmadıkları ve dolayısıyla gazetenin satışını engelledikleri, iddiası ile 24.3.2000 tarihinde polis memurları tarafından ifadelerine başvurulmuş bayilerden, A. Tepe’nin beyanı;

“...BBD ve YAYSAT tarafından gönderilen gazeteleri satmaktayım Bunun dışında gazete satışı yapmamam konusunda bağlı bulunduğum bayi baskı yapmaktadır.” ve N. Özkan’ın ifadesi; *“....Bağlı bulunduğum BBD ve YAYSAT Başbayı tarafından bizim dışımızda herhangi bir gazete satmayacaksınız denilmektedir. Bende bu yüzden Star gazetesini satmıyorum..”* şeklindedir.

h) BİRİYAY’ın, Son Satış Noktalarında Star Gazetesinin Satılmamasına İlişkin Tutumu:

İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde bulunan, 161 adet gazete satış kulübesi yerinin, 3 yıl süreyle kiralanmasına ilişkin olarak 1997 yılında açılan ihaleyi, kazanan BİRİYAY ile Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanan, “KİRA ÖZEL ŞARTNAMESİ”nde;

- *Kiracının, sözleşme tarihinden itibaren üçer aylık dönemler halinde, dört eşit seferde ihale kapsamındaki gazete satış büfeleri yerine yeni gazete satış büfeleri koyacağı (md.3),*

- *Gazete satış büfelerinin, yerlerine konulduktan sonra, Belediyenin mülkiyetine geçeceğini; ancak kira sözleşmesi devam ettiği müddetçe kiracı tarafından kullanılacağı (md.4),*

- *Gazete satış kulübesinde, Basın Yasasına göre yürürlükte olan mevzuata göre yayında olan gazete, mecmua, günlük, haftalık, aylık (periyodik) yayınların satılacağı, kiracının bu yükümlülüğe uymak zorunda olacağı, ihaleyi alan isteklinin yukarıda belirtilen şartlara uygun olan, tüm yayınları satmayı taahhüt edeceğini, gazete satış kulübelerinde, genel ahlaka ve yürürlükteki yasalara mugayir olan yayınların teşhir edilemeyeceği, bu şartlara uyulmadığı takdirde sözleşmenin tek tarafı olarak feshedileceği ve 2886 sayılı Yasanın 75 inci maddesi hükümleri ile kiralananın mahkeme kararına gerek olmaksızın, zabıta marifetiyle re’sen tahliye edileceği (md.6),*

hükümleri yer almaktadır.

Ulusal Basın Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayii A.Ş. tarafından 11.10.1999 tarih ve 16939 sayı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne gönderilen ihtarnamede;

- Mülkiyeti belediyeye ait olan bu gazete satış kulübelerinde Star gazetesinin satışının hukuk dışı olarak engellendiği belirtilerek,

- Gazete satış kulübelerinin kiralanmasına ilişkin, Kira Özel Şartnamesi'nde kabul edildiği gibi, yasal olarak yayınlanan Star gazetesinin satışının engellenmesi nedeniyle, sözleşmenin feshi de dahil olmak üzere, ilgili tüm hükümlerin gözönüne alınarak bu yasadışılığa son verilmesi ve Star gazetesinin satışının sağlanması için gereğinin yerine getirilmesi, talep edilmektedir.

Ulusal Basın Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayii A.Ş.'nin, söz konusu başvurusunun ardından, Büyükşehir Belediyesi, 13 Ekim 1999 tarihinde, BİRYAY'a noter ihtarnamesi göndererek, Star gazetesinin, bazı büfelerde satışının engellendiğinin tespit edildiğini, bu durumun Kira Özel Şartnamesi'nin, 6 ncı maddesine aykırılık teşkil ettiğini ve bu aykırılığın tebliğ tarihinden itibaren, 1 gün içinde giderilmesi gerektiğini, aksi takdirde Kira Genel Şartnamesi'nin 21 inci ve Kira Özel Şartnamesi'nin 6 ncı maddeleri gereğince, işlem yapılacağını bildirmiştir.

BİRYAY avukatı tarafından İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne 14.10.1999 tarihinde gönderilen cevapta ise;

1- Söz konusu sözleşmenin, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile BİRYAY arasında imzalandığı,

2- Halihazırda Star Gazetesinin yayıncı şirketi ile BİRYAY arasında hukuki, ticari ve akdi herhangi bir ilişkinin bulunmadığı,

3- Birleşik Basın Dağıtım A.Ş. ile BİRYAY arasındaki anlaşma uyarınca, Star Gazetesinin dağıtımının, Birleşik Basın Dağıtım A.Ş. tarafından yapılması nedeniyle, BİRYAY'ın tasarrufu altındaki satış büfelerinde Star Gazetesinin okurlara, arz edilmiş bulunduğu; ancak Star Gazetesini yayınlayan şirket ile Birleşik Basın Dağıtım A.Ş. arasındaki dağıtım sözleşmesinin feshedilmesi üzerine Star Gazetesinin gazete satış kulübelerine verilemediği,

4- Star Gazetesinin yayıncısı olan şirket ile BİRYAY arasında herhangi bir hukuki bağ olmadığından, Star Gazetesinin gazete satış kulübelerinde satılmadığını, dolayısıyla Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile BİRYAY arasında imzalanmış bulunan akde aykırı herhangi bir davranışın bulunmadığı,

5- Star Gazetesinin yayıncısının, BİRYAY ile emsal yayınların dağıtımındaki esas, şart ve mali hükümlere uygun bir sözleşme akdetmesi halinde kira sözleşmesine konu, gazete satış kulübelerinde, Star Gazetesinin satışa arz edilebileceği belirtilmiştir

İzmir'de, Büyükşehir Belediyesi'ne ait büfeler, iki tür özellik arz etmektedirler. Bu büfelerin birinci tipi olan kültür büfelerinin, işletilme hakkı üçüncü şahıslara kiralama yöntemiyle olmaktadır. Bu büfeleri kiralayanlar da, dağıtım şirketleri ile anlaşarak, büfelerde, gazete ve dergi satışı yapmaktadırlar.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre kiraya verilen bu büfelere ait, Gazete Satış Büfesi Özel Şartnamesi'nin 8. maddesi "**Kiraya verilen gazete satış büfelerinde her türlü gazete, kitap, dergi, mecmua satılabilecektir.**

Bunların dışında sandaviç, tekel maddeleri, ... satılması ile kanunen yasaklanmış yayınların satılması kesinlikle yasaktır.” şeklindedir.

İkinci tür büfeler, otobüs duraklarının hemen yanbaşılarında yer alan, bilet satış gişeleridir. Gazete ve dergilerin satıldığı bu bilet gişelerinin, işletme hakkı ESHOT Genel Müdürlüğü tarafından, İZELMAN Genel Hizmet Temizlik İşleri Özel Eğitim Reklam ve Taşımacılık Tic. Ltd. Şti.'ne bırakılmıştır.

İZELMAN ve BİRYAY arasında imzalanan, 35 adet büfeyi kapsayan ve anılan bayilerde, yayınların satışına izin veren anlaşmanın, sözleşmenin konusu başlıklı 2.maddesi “*İş bu sözleşmenin konusunu, ESHOT Genel Müdürlüğü tarafından işletme hakları İZELMAN'a bırakılan bilet satış gişelerinin, kent dokusu ve ihtiyaçlarına cevap verir şekilde güncelleştirilmesi, ve tesbit edilen rayiç bedel karşılığında, BİRYAY yayınlarınının İZELMAN tarafından belirlenen esaslar dahilinde satışa arzı teşkil eder.*” denilmektedir.

Belediye ve Valilik arasında yapılan yazışmalardan ve eldeki bilgi ve tutanaklardan, bu büfelerde fiilen Star gazetesinin satılmadığı anlaşılmaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne ait, gazete satış büfelerindeki durum ise, diğer iki şehrimize göre farklılık arz etmektedir. Büyükşehir Belediyesi anılan gazete satış büfelerini, bizzat Kendisi veya kendisine bağlı bir şirket tarafından, tek tek üçüncü şahıslara ihale usulüyle kiralamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi ile taraflar arasında yapılan sözleşmede, gazete ve dergi satışına dair bir hüküm bulunmamakla beraber, konusu “gazete satış büfeleri” olan ihalelere yalnızca gazete bayilerinin girmesine izin verilmektedir. İhaleyi alan şahıslar, istedikleri dağıtım şirketi ile anlaşabilmektedirler. Şöyle ki daha önce diğer dağıtım şirketleri ile sözleşme yapan büfelerin ellisi, gelişen olaylardan sonra Star gazetesini satmak üzere bayiliklerini değiştirmişlerdir. Söz konusu bayiler, yalnızca Star gazetesini satmaktadırlar.

J. SAVUNMALAR VE BUNLARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

J. 1. Soruşturma Konusuna İlişkin Savunmalar ve Değerlendirme

Gazete ve dergi dağıtım piyasasında, birlikte hakim durumda bulunan BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın,

- Sürekli olarak mal tedarik ettikleri son satıcıları, dağıtımını yaptıkları ürünler ile, rakip dağıtım şirketinin getirdiği ürünler, arasında tercih yapmaya zorlamak ve rakip dağıtım şirketinin getirdiği ürünleri, teşhir edip satan son satıcıların bayiliklerini iptal etmek, bu noktalara mal tedarikini kesmeleri veya bu yönde tehdit ya da uygulamalarda bulunmak, dolayısıyla piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin dağıttığı ürünleri bayilerine sokmamak,

- Gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki, hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak, gazete ve dergi yayıncılığı piyasasındaki, rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemlerde bulunmak, suretiyle, 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal ettiklerine dair iddialara karşı;

Dosya konusunun, her aşamada, Star gazetesinin dağıtımının engellenmesi ile ilgili olduğu, Rekabet Kurulu'nun, Önaraştırma ve Soruşturma kararlarında dağıtım piyasasında varolan üç teşebbüsün, Star'ı dağıtmayarak hakim durumlarını kötüye kullanıp kullanmadıklarının, incelenmesi gerektiğini karar altına aldığı, ancak,

soruşturmadan bir sonuç çıkmayacağını anlayan Soruşturma Heyeti'nin, konu değiştirerek araştıracağı konu yerine, başkaca mücerret iddiaları gündeme getirdiği, BBD ve YAYSAT'ın Star gazetesini dağıtmaktan kaçınmaları gibi bir durumun sözkonusu olmadığı, bilakis Star gazetesinin, Ulusal Basın tarafından, BBD'ye teslim edilmediği savunulmuştur.

Rekabet Kurulu'ndan taraflara, konuyla ilgili olarak gönderilen ilk yazı, 4054 sayılı Kanun'un 43/2 maddesi uyarınca, soruşturma açıldığına dair kararın ve teşebbüsler ile ilgili olarak ileri sürülen iddiaların; türü ve niteliği hakkında yeterli bilginin, soruşturmaya başlanması kararı tarihinden itibaren 15 gün içerisinde, ilgili taraflara tebliğ edilerek taraflardan 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarının talep edildiği, bildirim yazısıdır.

Sözkonusu bildirim yazısında, soruşturma konusu taraflar hakkında, **Star gazetesinin dağıtımını engelledikleri** yönünde herhangi bir iddia mevcut değildir. Aksine sözkonusu bildirim sonuc kısmında aynen;

“Mevcut sistem içerisinde, birlikte hakim durumda buldukları düşünülen; BBD, BİRİYAY ve YAYSAT'ın, mal tedarikinde buldukları bayilerini, kendilerinin veya başka dağıtımçıların getirdiği mallar, arasında bir tercih yapmaya zorlamak yoluyla;

1- Kendi bayilerine mal tedarikini, piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin ürünlerini satmama, şartına bağlamalarının,

2- Piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin, dağıttığı ürünleri bayilerine sokmayarak, yani ticari faaliyet alanına, başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olmaları ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmayı, amaçlayan eylemlerde bulunmalarının,

3- Gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki, hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak, başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemlerde bulunmalarının,

4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde sayılan kötüye kullanma hallerine benzerlik gösterdiği düşünülmektedir.”

ifadesi yer almaktadır.

Bildirim yazısına ek olarak, soruşturma dosyasında da soruşturma konusunun ne olduğu birçok kez vurgulanmıştır. Bunların yanısıra, **“Dosya Konusu: Tarafların bayilerine baskı yaparak, Star gazetesinin satışının engellenmesi”** ifadesini içeren 16.11.1999 tarihli Rekabet Kurulu Mesleki Karar Toplantı Tutanağı da diğer belgelerle birlikte taraflara gönderilmiştir.

Dolayısıyla, Rekabet Kurulu'nun; soruşturmayı, son satış noktalarındaki engellemelere değil de, BBD, BİRİYAY ve YAYSAT'ın Star gazetesini dağıtmadıklarına, ilişkin olarak açtığı iddiası ve Soruşturma Heyeti'nin soruşturma konusunun dışına çıktığı iddiaları geçerliliğini yitirmektedir.

J. 2. İlgili Ürün Pazarı ve Hakim Duruma İlişkin Savunmalar ve Değerlendirme

İlgili ürün pazarının; “gazete ve dergi dağıtım pazarı” olarak belirlenmesine ve BBD, BİRİYAY ve YAYSAT'ın gazete ve dergi dağıtım pazarında birlikte hakim durumda bulduklarına ilişkin değerlendirmeye karşı;

- İlgili ürün pazarının; “son satış noktaları pazarı” olarak belirlenmesi gerektiği,

- MEDYA'nın tüm faaliyetlerini; YAYSAT, BBD ve BİRYAY'ın hiçbir engellemesine maruz kalmadan sürdürdüğü ve kısa sürede üç teşebbüsün toplam satış noktası sayısına ulaştığı ve son satış noktası pazarında tek başına hakim duruma geldiği,

- MEDYA'nın 16.000, BBD, YAYSAT ve BİRYAY'ın birlikte 19.800 son satış noktasına sahip olduğu, dolayısıyla Türkiye'de toplam 35.800 son satış noktası bulunduğu,

- YAYSAT, BBD ve BİRYAY'ın son satış noktalarındaki pazar payının müştereken %55.3 olduğu, buna mukabil MEDYA'nın tek başına %44.7 pazar payına sahip olduğu,

- Hatta potansiyel rekabet gözönüne alındığında, Türkiye'de mevcut 200.000'in üzerinde bakkal ve bayinin yalnızca %8'inin, BBD, BİRYAY ve YAYSAT'la çalıştığı,

- Dolayısıyla, son satış noktaları bakımından YAYSAT, BBD ve BİRYAY'ın hakim durumda bulunmalarından söz edilemeyeceği savunulmuştur.

Şikayetin konusu ve şikayete konu olan BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın başlıca faaliyet alanlarının "gazete ve dergi dağıtımı" olduğu gözönüne alınarak, ilgili ürün pazarı "gazete ve dergi dağıtım pazarı" olarak kabul edilmiştir. İlgili pazar, ürün veya hizmet temel alınarak belirlenir.

Yayınevleri, yayınlarını dağıtım şirketlerinin merkezine ve/veya bölge müdürlüklerine, teslim ederler. Genellikle birkaç ili kapsayan, bir alandan sorumlu olan bölge müdürlükleri ise, yayınların başbayilere ulaştırılmasını sağlarlar. Başbayiler tarafından, son satış noktalarına ulaştırılan yayınlar, burada teşhir edilerek okuyucuya sunulur. Dolayısıyla, gazete ve dergi dağıtımı, yayınevi tarafından dağıtım şirketine teslim edilen mevkenin, son satış noktalarında okuyucuya ulaştırılmasına kadar olan hizmeti kapsar.

Sonuç olarak, gazete ve dergi dağıtım pazarı, dağıtım şirketlerini, ana bayilik ve tali bayilik teşkilatını (son satış noktalarını) kapsayan bir bütündür.

Yayınevleri, dağıtım şirketlerinden; "yayınlarının okuyuculara ulaştırılması hizmetini" satın alırlar. Bu nedenle, yayınların, son satış noktalarına kadar getirilmesi, ancak burada okuyucuya sunulmaması, durumunda, dağıtım hizmetinin yayınevinin ihtiyaç duyduğu şekilde görüldüğünden söz etmek mümkün değildir.

Dolayısıyla, son satış noktalarının, gazete ve dergi dağıtım piyasasından ayrı olarak değerlendirilemeyeceği; bilakis bu yerlerin ilgili pazarın, en önemli parçalarından birini oluşturduğu kabul edilmelidir.

Bir teşebbüsün pazar payının hesaplanmasında ise, ilgili teşebbüsün ürününün kaç noktada satılmakta olduğu değil, satış miktarı veya değeri dikkate alınır.

Dolayısıyla ilgili pazar, **gazete ve dergi dağıtım pazarıdır** ve bu pazarda MEDYA yalnızca Star gazetesinin dağıtımını yapmakta, bunun dışında ülkemizde yayınlanan tüm gazete ve dergiler; BBD, BİRYAY ve YAYSAT tarafından ortaklaşa dağıtılmaktadır. Pazar payları bu çerçevede hesaplandığında, BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın hem gazete, hem de dergi dağıtımına ilişkin toplam pazar payları yaklaşık %100'dür.

K. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Soruşturmaya konu olan davranışların yapıldığı dönem itibarıyla, gazete ve dergi dağıtım piyasasında, faaliyet göstermekte olan YAYSAT, BBD ve BİRYAY'ın son beş yıllık toplam pazar payları %100'lere ulaşmaktadır. Dolayısıyla ilgili ürün pazarı oligopol, hatta, BİRYAY'ın da; YAYSAT ve BBD gruplarının bir ortak girişimi olduğu düşünüldüğünde, düopol niteliğinde bir piyasadır.

Oligopol niteliğindeki piyasalarda, tek başına hakim durumda olan bir teşebbüsün bulunması zordur. Zira piyasayı, eşit veya benzer büyüklük ve güçteki işletmelerin varlığı oligopol bir yapıya kavuşturmuştur.

Oligopol piyasaların en önemli özelliği, bu piyasada faaliyet gösteren işletmelerin, piyasadaki yoğunluğun bilincinde olarak, diğer teşebbüslerin hareketlerine göre kendi hareket tarzlarını tayin etmeleridir. Dolayısıyla oligopol piyasada faaliyet gösteren işletmelerin birlikte, müşterilerden bağımsız hareket edebilmeleri mümkündür.

Türkiye'deki; gazete ve dergi dağıtım piyasası gibi fazla gelişme ve genişleme perspektifi olmayan bir piyasaya, yeni şirketlerin girme ihtimali, oldukça düşük olmakta ve bu nedenle, bu piyasalardaki şirketlerin, halihazırda sahip oldukları, pazar paylarını koruyacakları varsayılmaktadır.

BİRYAY kuruluş anlaşmasının imzalandığı tarihteki (14.5.1996) ve takip eden yıllardaki pazar paylarının ortak girişim ve rakip şirketler açısından çok fazla değişiklik göstermemiş olması, güç dengelerinin bir şekilde korunduğunun işaretidir.

BİRYAY'ın kurulmasından önce, Türkiye'deki gazete ve dergi dağıtım piyasasının oldukça yoğun bir piyasa olması, müşteri yayınlarını fiilen dağıtabilen yalnızca iki firmanın bulunması ve birbirlerinin rakibi durumunda olan bu iki firmanın da bir ortak girişim kurarak, müşteri yayınlarının bu ortak girişim vasıtasıyla dağıtılmasını zorunlu kılmaları nedeniyle, piyasadaki rekabet önemli ölçüde sınırlandırılmıştır.

BİRYAY'ın kurulmasından sonra, her iki dağıtım şirketi tarafından, buraya devredilen firmalar için (müşteri yayınevleri); fiyat ve komisyon oranlarının her iki dağıtım şirketinin mutabakatı sonucu belirlenmesi, BİRYAY'ın kuruluş sözleşmesinin, uygulanacak tarife başlıklı 39'uncu maddesinde, gazete ve dergilere uygulanacak tarifelerin karara bağlanarak daha kuruluş aşamasında fiyatların tespit edilmesi, kuruluş aşamasından sonra piyasaya yeni giren müşteri yayınevlerine uygulanacak fiyatların, her iki şirketin mutabakatıyla belirlenmesi, ortak bayilerin bulunması ve bu bayilere başka dağıtım kanallarından gelen ürünlerin sattırılmaması konusunda da birlikte karar alınması, BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın birçok konuda ortak hareket ettiklerini göstermektedir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar bir arada değerlendirildiğinde, YAYSAT, BBD ve BİRYAY'ın, gazete ve dergi dağıtım piyasasında, birlikte hakim durumda buldukları anlaşılmaktadır.

Gazete ve dergi dağıtım hizmetleri pazarına giriş ve bu pazarda varolabilme açısından, özellikle şu iki unsur kritik öneme sahiptir:

a. Yayınların okuyucuya sunumunu sağlayacak, yeterli sayıda tali bayiliğin tesis edilmesi.

b. Bu tali bayiliklerin, yeterli miktar ve çeşitlilikte yayın ile beslenmesi.

Herhangi bir yayınevinin veya dağıtım şirketinin, tali bayilik teşkilatını besleyecek nitelikte, yayın portföyüne ulaşabilmesi için, bu yayınların, piyasada belirli bir süre tutunmaları, bunun için de diğer yayınlarla birarada satılmaları, dolayısıyla en azından bir süreliğine, mevcut dağıtım şirketlerinin kanallarını kullanmaları zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Dolayısıyla, dağıtım piyasasına giriş, gazete ve dergi yayıncılığı piyasasında yer edinmeye; gazete ve dergi yayıncılığı piyasasında, yer edinme de, dağıtım piyasasını kullanmaya bağlı kılınmıştır.

Bizzat dağıtım piyasasına girmek, söz konusu olduğunda, pazara girmek isteyen bir şirketin, şu haliyle hem başbayilikler hem de sayısı on binleri bulan son satış noktaları (tali bayilikler) oluşturması gereklidir ki, bunun mümkün veya rasyonel olup olmadığı dikkate alınmalıdır.

Gazete ve dergilerin “tüketilme” sıklıkları ve diğer mallara oranla fiyatlarının düşük olması nedeniyle, bir satış noktasında istediği gazeteyi bulamayan bir okuyucu, o gazete yerine benzer niteliklere sahip, rakip bir gazeteyi kolaylıkla alabilmekte, bunun sonucunda bir üst pazar olan gazete ve dergi yayıncılığı piyasası ve buna bağlı olan reklam ve ilan piyasası kolaylıkla etkilenmektedir.

Herhangi bir dağıtım şirketinin kurularak, yalnızca bir gazeteyi belirli sayıdaki satış noktasına ulaştırıyor olması, bu teşebbüsün gazete ve dergi dağıtım pazarına “girdiği” ve bu pazarda etkin bir rakip olabileceği şeklinde yorumlanamaz.

Özellikle, gazete ve dergilerin yoğun olarak satıldıkları büyük şehirlerde, gazete satış büfeleri için belirlenen yerlerin, sayısı sınırlı ve sabittir. Meydanlarda ve ana arterlerde, bu büfelere alternatif olacak nitelikte yer bulmak zordur. Satış kulübesi veya dükkanı olmaksızın yalnızca, önüne tezgah açmış bir tek kişiden oluşan bir satış noktasının, gazete ve dergi satış kapasitesi çok sınırlıdır; buradaki satışlar hava koşullarından dahi önemli oranda etkilenmektedir. Bu durum, piyasaya girmek isteyebilecek şirketler için önemli bir caydırıcılığa sahiptir. Çünkü, piyasaya girecek her dağıtım şirketinin, varolan bayiliklere yakın olan ve aynı zamanda gazete, dergi satmak isteyen bir esnaf bulabileceğini düşünmek rasyonel değildir.

Konuya, gazete ve dergi yayınlayan şirketler (yani müşteriler) açısından bakıldığında ise, söz konusu şirketlerin doğal olarak yayınlarının, mümkün olduğu kadar çok kişiye ulaşmasını hedefleyecekleri, bunun için de, yayınlarının yalnızca belirli noktalara ulaşmış olmasını değil, aynı zamanda imaj bütünlüğünü de, sağlayacak şekilde diğer yayınlarla birlikte, teşhir edilmesini ve fiziksel olarak, zarar görmeden satılmalarını ya da iade edilmelerini, isteyecekleri açıktır.

Dolayısıyla herhangi bir yayınevinin, yayınladığı gazete ve dergileri diğer yayınlardan ayrı olarak kasapta, tuhafiyecide veya yolun üzerine rastgele serilen bir tezgahta, satacak olan dağıtım şirketi ile çalışacağını düşünmek, pek makul görünmemektedir. Bunun doğal sonucu ise, piyasaya girecek olan dağıtım şirketinin, mevcut son satıcılardan yararlanamaması nedeniyle, müşteri bulamaması ve kısa zamanda piyasanın dışına itilmesi olacaktır.

Konuya, son satıcılar (tali bayilikler) açısından bakıldığında, gazete ve dergi satış büfesi işleten son satıcıların, gelirlerinin neredeyse bütünüyle, gazete-dergi satışından aldıkları komisyondan oluştuğu, bu nedenle mümkün olduğunca, çok sayıda ve çeşitte yayını satmak için istekli oldukları; asıl faaliyeti bakkal ve market işletmek olan son satıcıların ise, müşteri çekebilmek amacıyla özellikle sattıkları

gazete çeşidini artırmaya çalıştıkları, dolayısıyla, piyasaya girecek olan rakiplerin, dağıtacakları ürünleri de, satmaya istekli oldukları bilinmektedir.

Soruşturma safhasında elde edilen bulgulardan, son satıcıların rakip ürünleri de satmak istedikleri, ancak rakip ürünleri sattıkları takdirde, BBD ve YAYSAT'ın, kendilerini mal vermeyi kesmekle, tehdit ettikleri anlaşılmaktadır.

Mal vermeyi reddetmenin, kimi hallerde kötüye kullanma sayılabileceği dikkate alındığında, hakim durumda olan bir işletmenin, satış politikalarını belirlerken ne kadar bağımsız olacağı tartışılmalıdır.

Bu sorunun yanıtı, her somut olayın şartları gözönünde bulundurularak verilmelidir. Buna göre, pazarda hakim durumda olan bir işletmenin, kendi ekonomik çıkarlarını gözetmek amacıyla aldığı karar ve uyguladığı politikaların, bu amaçla orantılı olması gerekmektedir. Bir anlamda satış yapmayı reddetmeyi gerektiren gerekçeler, bu tutumu objektif olarak haklı gösterebilir nitelikte olmalıdır.

Bir başka deyişle, hakim durumda olan bir işletmenin, satış politikasını belirlerken, bu kararın temelinde yatan objektif nedenlerle bu durumun ortaya çıkarabileceği sonuçları gözönünde bulundurması gerekmektedir.

Genel bir ilke olarak, bir piyasada, hakim durumda bulunan bir teşebbüsün objektif bir gerekçe olmaksızın, mal veya hizmet tedarik etmeyi reddetmesi ve/veya mal tedarigini, bu malın ileride tabi tutulacağı işleme veya pazarlanma prosedürleri üzerinde kontrolünün muhafaza edilmesi, koşuluna bağlaması gibi eylemleri Kanun'a aykırı bir davranış teşkil etmektedir.

Hakim durumdaki bir teşebbüsün, sürekli müşterisine mal veya hizmet tedarik etmeyi reddetmesi tehdidi, bu müşterinin, münhasıran hakim durumdaki şirketten mal satın alması sonucunu doğuracak nitelikteyse, bu durum da Kanun'a aykırı olacaktır.

Sürekli alıcı, hakim durumda bulunan teşebbüsle, ilişkisinin ve planlarının gereği olarak değişik yatırımlar yapabilir. Bu yatırımlar, hakim durumda bulunan teşebbüsün ürün satmayı reddetmesi durumunda, kullanılabilirliğini yitirebilmektedir. Diğer bir deyişle alıcı, hakim durumda bulunan teşebbüsün, rakiplerinden ürün almak istemesi durumunda bu yatırımlardan yararlanamayabilir.

Bunun yanında sürekli alıcının, hakim durumdaki teşebbüs ile ilişkisinin sona erdirilmesi nedeniyle uğrayacağı zararı, hakim durumda bulunan teşebbüsün rakipleri ile ilişkiye girmesinden elde edeceği yarar ile karşılaması zor olabilir. Bu nedenle sürekli alıcı için hakim durumda bulunan teşebbüs pazarda tek kaynak halini alabilmektedir.

Sürekli alıcısının bu konumundan, yararlanabileceğini bilen hakim durumdaki teşebbüs, ürün satmayı reddederek, diğer alıcılar üzerinde veya ürün satmayı reddetme tehdidi vasıtasıyla, söz konusu alıcı üzerinde, baskı kurabilmektedir. Bunun sonucu olarak, hakim durumdaki firmanın, sürekli alıcıları ile ticari ilişki kuramayan rakiplerin, pazardaki faaliyetleri, zorlaşabilmekte veya potansiyel rakiplerin, pazara girmeleri önlenmektedir.

Gazete ve dergi dağıtım piyasasının, kendine özgü koşullarından dolayı, bu piyasada bayilik sisteminin çok önemli bir yer tuttuğu yukarıda belirtilmiştir. Mevcut son satış noktalarından faydalanamayan dağıtım şirketleri, piyasanın dışına itilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum, aynı zamanda potansiyel rakiplerin, piyasaya girişlerini de zorlaştırmaktadır.

Gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki aktörlerin, piyasa dışına itilmesi ise, bir üst piyasa olan gazete ve dergi yayıncılığı piyasasını; iki açıdan olumsuz olarak etkilemektedir:

- Bir gazete veya derginin, rakipleri ile aynı yerde satılması esastır. Bu nedenle, son satış noktalarına giremeyen dağıtım şirketinin, dağıtmakta olduğu yayınlar, rakipleri ile aynı yerde satılmadıklarından dolayı, dezavantajlı konuma gelmektedirler.

- Rakip gazete ve dergi dağıtım şirketleri, son satış noktalarına giremediği için piyasa dışına itilmekte, bunun sonucunda mevcut yayınevleri ve yayıncılık piyasasına girmek isteyecek teşebbüsler, alternatif dağıtım kanallarından yoksun kalmaktadırlar.

Dolayısıyla hakim durumda bulunan firmaların bazı bayilerine mal tedarikini reddetmelerinin, piyasanın bütünü için bir uyarı şeklinde algılanması sonucunda, zincirleme olarak başka ihlallerin de gündeme gelmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Hakim durumda bulunan bir teşebbüs, her zaman, kendi menfaatlerini korumak amacıyla makul tedbirler alabilir. Ancak bu tedbirlerin adil olması ve piyasaya girmek isteyen rakibin faaliyetlerini, engelleyecek nitelikte olmaması gerekmektedir.

Hakim durumda bulunan bir firmanın müşterisinin (bayisinin), rakip bir şirketle veya potansiyel bir rakip ile ilişkiye girmesi, hakim durumda bulunan bir sağlayıcının, bütün tedarikini anında askıya alması veya müşteriye (bayiye) karşı misillemede bulunması için, gerekçe olarak gösterilemez.

MEDYA'nın, Star gazetesini dağıtmaya başladığı tarihten itibaren; BBD ve YAYSAT'ın, değişik illerdeki birçok bayiyi, Star gazetesi satılmaması konusunda uyarmalarına, zorlamalarına ilişkin tespit ve deliller incelendiğinde, söz konusu uygulamaların, bilinçli ve sistemli olarak meydana getirilmiş bir bütünün parçaları olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye genelinde; YAYSAT, BBD ve BİRYAY'a ait binlerce son satış noktasında, Star gazetesinin satılmaması, bu durumun ortak bir uygulamanın sonucu olduğunu destekler niteliktedir.

YAYSAT ve BBD'nin kendileri ile çalışan bayilerine, rakip bir ürünün satışının yapılması halinde, kendi dağıttıkları ürünleri vermek istemedikleri görülmektedir.

YAYSAT ve BBD'nin tedarik etmeyi durdurdukları ürünler, yalnızca kendi gruplarına ait olan yayınlar ile sınırlı olmayıp, müşteri yayınları diye tabir edilen ve hukuken yayınevleri ile BİRYAY arasında imzalanan anlaşmalar sonucunda, BİRYAY tarafından YAYSAT ve BBD eliyle dağıtılan yayınları da kapsamaktadır. Bir başka ifade ile mal tedarik etmeyi durdurma eylemine BİRYAY da katılmaktadır. Bunun sonucunda BİRYAY'ın sözkonusu tutumu nedeniyle, mal vermeyi kesme eyleminden, BİRYAY ile dağıtım anlaşması imzalamış olan yayınevleri de dolaylı olarak etkilenmektedirler.

Bunun yanısıra, İstanbul'daki 161 gazete satış büfesinin ihalesini geçmiş yıllarda kazanan BİRYAY, bu büfelerde, herhangi bir yayının satılabilmesine, ancak kendisi ile dağıtım sözleşmesi imzalanması halinde izin vermektedir.

İzmir'de de, belediyeye ait gazete satış büfelerinde BİRYAY, YAYSAT ve BBD tarafından, başka herhangi bir dağıtım şirketinden gelen yayınların satışına izin verilmemektedir.

Yukarıda yer verilen bilgiler ve değerlendirmeler ışığında; soruşturma konusu sektöre ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Son satıcılar olmaksızın, ülkemizdeki koşullar ve alışkanlıklar nedeniyle yayınların okuyucuya ulaştırılmasının ve dolayısıyla piyasaya girmek isteyen herhangi bir dağıtım şirketinin amacına ulaşmasının mümkün olmadığı; diğer yandan, piyasaya girmek isteyen her dağıtım şirketinin aynı veya benzer nitelikte son satıcılıklar tesis etmesinin, piyasanın geneli açısından mümkün ve makul olmadığı, dikkate alındığında, ülkemizdeki gazete ve dergi dağıtım piyasası açısından, son satıcıların, olmazsa olmaz bir öneme sahip oldukları görülmektedir.

2- Dağıtım şirketleri, fiziksel ve hukuksal olarak son satıcılara sahip değildirler; Dağıtım şirketlerinin kurmuş olduğu gazete ve dergi satış büfeleri de, yerlerine konuldukları andan itibaren, belediyelerin mülkiyetine geçmektedir.

Ancak, buradan yola çıkarak, anılan dağıtım şirketlerinin sözkonusu son satış yerlerini kontrol altında tutmadıkları söylenemez. Ayrıca, piyasadaki şirketlerin katı bir dikey yapılanma içinde oldukları, bunun yanı sıra, BBD ve YAYSAT'ın, hem aynı pazarda kurmuş oldukları ortak girişim (BİRYAY) vasıtasıyla, hem de ortak başbayilikleri ve tali bayilikleri (son satıcıları) vasıtasıyla, yatay bir yapılanma içinde buldukları, söz konusu bayileri birbirlerine kullandırdıkları, sadece başka bir dağıtım şirketine kullandırmadıkları, dikkate alınmalıdır.

3- Dağıtım şirketlerinin, rakip dağıtım şirketlerinin getirdiği ürünü, satmaları halinde kendi bayilerine mal sağlamayı keseceklerini belirterek, onları "tercih yapmaya" zorlamaları, rakip firmanın son satış noktalarına girmesinin engellenmesi, anlamına gelmektedir.

4- Teşebbüslerin, ürün satmayı reddetmesinin diğer bir sakıncası, tüketicinin tercih hakkını kısıtlamak olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekten alternatif bir teşebbüsün pazara girmesinin önlenmesi, teşebbüsün iyi veya kötü, ucuz veya pahalı sunacağı üründen, tüketicinin mahrum kalması sonucunu doğuracaktır. Diğer bir anlatımla tüketici alternatif bir kaynaktan yoksun kalacaktır.

5- Bunların yanı sıra, bütün bayilerin sisteme girecek yeni dağıtım şirketlerine açılmasının, ilgili dağıtım şirketleri açısından herhangi bir yatırım maliyeti getirmeyeceği de açıktır.

a. Bakkal veya market tarzındaki son satış noktaları, dağıtım şirketlerinden bağımsız kişiler tarafından, belirli ticari faaliyetlerde bulunmak amacıyla kurulmuş işletmelerdir. Asıl amaçları, sadece gazete ve dergi satarak kar etmek olmayıp, gazete ve dergileri, daha fazla sayıda müşteri çekebilmek amacıyla bulundurmaktadırlar.

Bu yerler, buldukları konum itibarıyla, gazete ve dergi satışına uygun oldukları düşünülerek, dağıtım şirketleri tarafından tercih edilen yerlerdir. Bu tür son satıcılara, dağıtım şirketlerinin herhangi bir yatırımları yoktur.

b. Asıl amacı özellikle gazete ve dergi satmak olan, gazete satış büfeleri, *mobo* ve *kioskların* birçoğu, belediyelerce 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerince üçüncü şahıslara kiralanan yerlerdir. Bu yerler, mülkiyetlerinin belediyeye ait olması nedeniyle, yukarıda değinilen bakkal ve marketlerden farklılıklar arz etmektedirler.

Anılan yerler, genellikle belediyelerin iznine tabi olarak, şehrin arterlerine konulmakta olup sayıları sınırlıdır. Asıl amaçları gazete ve dergi satmaktır ve bu büfelerin yakınında, bu büfeleri ikame edebilecek, nitelikte yer bulma, olanağı neredeyse imkansızdır.

Bu yerleri kiralayan dağıtım şirketlerinin, ihale ve kira sözleşmelerindeki yükümlülükleri uyarınca, genellikle mülkiyeti belediyeye veya kiralayana devredilmek üzere, bu yerlere mobo ve kiosk koymuş olmaları ve anılan yerleri, üçüncü şahıslara kiraya vermiş olmaları, dağıtım şirketlerinin sözkonusu yerleri, işletmek üzere kiraladıkları, gerçeğini değiştirmez.

Dolayısıyla dağıtım şirketlerinin, sözkonusu yerleri, belirli bir kar amacı güderek işletmek üzere kiralamak isteyen, üçüncü bir şahıstan hiçbir farkı yoktur.

Piyasaya girmek isteyen bir dağıtım şirketinin, bir büfeyi işleten son satıcıdan, makul bir komisyon karşılığında, yayını satmasını talep etmesi durumunda; son satıcı, bizzat dağıtım şirketi ise (büfe dağıtım şirketi adına işletiliyorsa), söz konusu komisyon, doğrudan dağıtım şirketinin kasasına girecek; böylelikle piyasaya yeni girecek dağıtım şirketi, bu büfelerin maliyetine dolaylı olarak katılmış olacaktır. Eğer son satıcı, söz konusu büfeyi dağıtım şirketinden kiralarak işletmekte ise, zaten büfenin maliyetine belirli bir katkı sağlanıyor demektir; bu durumda da komisyon, doğal olarak son satıcının geliri olacaktır.

Dolayısıyla, ister ihale sonucu alınan yer işletilsin, isterse üçüncü bir şahsa belli bir meblağ karşılığında devredilsin, yapılan yatırımın karşılığı, satılan her üründen komisyon alınarak veya o yer kiralandı ise kira bedeli alınmak suretiyle karşılanmaktadır.

Özetle, piyasaya girecek yeni işletmelerin; halihazırda, BBD ve YAYSAT bayileri olarak görünen bakkal, market, gazete satış büfeleri vb., son satış noktalarından faydalanması BBD, BİRYAY ve YAYSAT'a herhangi bir maliyet getirmemektedir.

Sonuç olarak, anılan teşebbüslerin yapmış olduğu yatırımlardan piyasaya girecek olan diğer teşebbüslerin bedelsiz olarak yararlanması gibi bir husus da sözkonusu değildir.

Bunların yanısıra, bu piyasada tali bayilik sistemindeki münhasırlığın kaldırılması ve tüm dağıtım şirketlerine, yayınlarını mevcut ve gelecekte var olacak son satış noktalarına verebilme olanağının sağlanması; son satıcılara da aynı anda diledikleri dağıtım şirketleri ile sözleşme yapabilme ve diledikleri yayınları satabilme imkanının tanınması gerekmektedir.

YAYSAT ve BBD'nin, piyasadaki mevcut bayilerin en önemli sağlayıcısı konumunda olmaları ve yalnızca bir veya birkaç ürüne sahip dağıtım şirketlerinin sözkonusu bayilere, benzer koşullar sunamamaları, bayilerin bütün yayınları münhasıran YAYSAT ve BBD'den almalarına neden olmakta ve diğer sağlayıcıların piyasaya girmeleri zorlaşmaktadır.

Söz konusu münhasırlık yalnızca diğer dağıtım şirketlerine değil, seçme özgürlüğü ortadan kaldırılan bayilere ve nihai tüketiciye de zarar vermektedir. Gazete ve dergi dağıtım piyasası gibi rekabetin iyice zayıflamış olduğu piyasalarda uygulanması sözkonusu münhasırlığın kabul edilmemesinin en önemli nedenlerinden biridir.

Sözkonusu münhasırlık şartı 1997/3 ve 1997/4 sayılı tebliğlerin Muafiyetin Geri Alınması başlıklı; "diğer sağlayıcıların ülkenin önemli bir bölümünde dağıtımın farklı aşamalarına girişleri önemli ölçüde zorlaştırılmışsa sağlanan muafiyet geri alınır" hükmüne de uygunluk gösterdiğinden, sağlanan muafiyetin Kurul tarafından geri alınmasını her zaman mümkün kılmaktadır.

Piyasaya girmek isteyen, her bir dağıtım şirketinin, sayıları onbinleri aşan son satış noktası oluşturması zorunluluğu, halihazırdaki noktaların ikamesinin güç ve ekonomik açıdan rasyonel olmaması, piyasaya girişte ciddi bir engeldir.

Bir bütün olarak bayilik teşkilatının piyasaya girişteki öneminin çok fazla olmasının yanısıra, belediyelere ait olan gazete ve dergi satış büfelerini (mobo, kiosk vb.) diğer bayilerden ve son satış noktalarından ayıran bazı özellikleri, sözkonusu yerlerin önemini daha da arttırmaktadır.

Mobo ve kioskların şehrin ana arterlerinde ve meydanlarında bulunmaları, sınırlı sayıda olup konulmaları ve kaldırılmalarının belediyelerin iznine tabi olması, yakınlarında alternatif bir satış noktası temin etmenin, oldukça zor olması, belediyelerin her bir dağıtım şirketi için, ayrı bir yer temin etmesinin imkansız olması; satış hacimleri çok fazla olan sözkonusu yerlerin, piyasaya giriş açısından ne denli önemli bir yere sahip olduklarını göstermektedir.

Piyasadaki bazı teşebbüsleri diğerleri aleyhine rekabette avantajlı bir konuma getiren, bu gibi kısıtlamaların önüne geçilmesi, sözkonusu yerlerin her türlü teşebbüse açık olmasını gerektirmektedir.

Rekabet Kanunu'nun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası, bu Kanun'un 4 üncü ve 6 ncı maddesinde yasaklanmış olan davranışları gerçekleştirdiği, Kurul kararı ile sabit olanlarla, bu Kanunun 11 inci maddesinin (b) bendinde yazılı davranışlarda bulunan teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri ve/veya bu birliklerin üyelerinin bir yıl önceki mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirinin yüzde onuna kadar para cezası verilebileceğini hükme bağlamaktadır.

Bu bağlamda, Kurul tarafından takdir olunan idari para cezasının belirlenmesinde, Rekabet Kurulu'nun, 14.12.2000 tarihinde vermiş olduğu karar gününde dahil olmak üzere, soruşturma konusu dosyada, yer alan ihlallerin devam etmekte olduğu dikkate alınarak, ilgili Teşebbüslerin, 1999 mali yıl sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirleri esas alınmıştır.

Sözkonusu idari para cezasının takdirinde;
Haklarında soruşturma yapılan Tarafların, ilgili ürün pazarında hakim durumda bulunmaları, ihlal konusu eylemin, rakip bir teşebbüsü piyasanın dışına çıkartmayı amaçlamış olması, eylemin yalnızca ilgili ürün piyasasıyla sınırlı kalmayıp, başka piyasaları da etkilemesi, soruşturmaya konu olan fiilleri tatbik ederek, rekabet üzerinde sınırlayıcı etkiler yaratması da dikkate alınarak, Tarafların herbirine ayrı ayrı olmak üzere 1999 yılı gayrisafi gelirleri üzerinden %0.5 nispetinde ceza verilmesi uygun görülmüştür.

L. SONUÇ

L. 1. Gazete ve dergi dağıtım piyasasında, birlikte hakim durumda bulunan BBD, BİRYAY ve YAYSAT'ın,

1. Sürekli olarak, mal tedarik ettikleri, son satıcıları, dağıtımını yaptıkları ürünler ile rakip dağıtım şirketinin getirdiği ürünler arasında, tercih yapmaya zorlamak ve rakip dağıtım şirketinin getirdiği ürünleri, teşhir edip satan, son satıcıların bayiliklerini iptal etmek, bu noktalara, mal tedarikini kesmek veya bu yönde tehdit ya da uygulamalarda bulunmak, dolayısıyla piyasaya yeni giren bir dağıtım şirketinin dağıttığı ürünleri bayilerine sokmamak,

2. Gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak gazete ve dergi yayıncılığı piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemlerde bulunmak, suretiyle,

4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin (a) ve (d) bentlerini ihlal ettiklerine; ve dolayısıyla bu teşebbüslerin Kanun'un 16'ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince para cezası ile cezalandırılmalarına OYBİRLİĞİ ile,

3. İlgili teşebbüslerin, 1999 mali yılı sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirleri üzerinden:

BBD için 345 680 839 015.- TL,

BİRYAY için 119 441 670 000.- TL,

YAYSAT için 668 638 180 000.- TL,

olarak takdir edilen para cezası ile cezalandırılmalarına OYÇOKLUĞU ile;

L. 2. İlgili dağıtım pazarının yapısı ve bu pazarın hizmet ettiği gazete ve dergi yayıncılığı piyasası ürünlerinin, satış koşulları nazara alındığında, bu pazarda, son satış noktalarının, münhasır anlaşmalarla bağlanmasının, "Diğer sağlayıcıların, dağıtımın farklı aşamalarına girişlerinin, önemli ölçüde zorlaştırılması" sonucunu doğurucu nitelikte olması nedeniyle, rekabet ortamının bozulacağına, bu nedenle gazete ve dergi dağıtım piyasasında yapılacak olan sözleşmelerin, "rakip malları satmama veya dağıtmama" gibi **münhasırlık sağlayan bir hüküm içermesi durumunda Rekabet Kurulu tebliğleri ile sağlanan muafiyetten yararlanamayacaklarına OYBİRLİĞİ ile;**

L. 3. Gazete ve dergi satışı faaliyetlerini de içerecek şekilde, belediyeler tarafından kurulan ve belediyelerce veya belediyelerin yetki verdiği kişilerce, üçüncü şahıslara kiralanan satış büfelerinin, ilgili pazara giriş açısından önemi, dikkate alındığında; sözkonusu yerlerde, kiracının, "hangi dağıtım şirketinden gelirse gelsin, mevzuata ve yasalara uygun gazete ve dergileri, makul bir ücret veya komisyon oranı karşılığında satmasını **temin edecek" düzenlemelerin yapılması için ilgili Kurul kararının yetkili mercilere bildirilmesine OYÇOKLUĞU ile;**

Danıştay yolu açık olmak üzere 14.12.2000 tarihinde Kurulumuzca karar verilmiştir.